พุทธวิธีกรานกฐิน

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๕ ปรากฏพระบาลีว่า

(๙๖) อถโข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ **อนุชานามิ ภิกฺขเว วสฺสํ วุตฺถานํ ภิกฺขูนํ กฐินํ อตฺถริตุํ. อตฺถตกฐินานํ** โว ภิกฺขเว ปญฺจ กปฺปิสฺสนฺติ อนามนฺตจาโร อสมาทานจาโร คณโภชนํ ยาวทตฺถจีวรํ **โย จ ตตฺถ จีวรุปฺปาโท โส เนสํ ภวิสฺสตีติ**. อตฺถตกฐินานํ โว ภิกฺขเว อิมานิ ปญฺจ กปฺปิสฺสนฺติ.

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาค ทรงแสดงธรรมกถาเพราะต้นเหตุนั้นต้นเรื่องนั้น จบแล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาต**ให้ภิกษุทั้งหลายผู้จำพรรษาแล้วได้กรานกฐิน** ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อานิสงส์ ๕ ประการ จักควรแก่เธอทั้งหลายผู้ได้กรานกฐินแล้ว คือ

๑. ไปไหนไม่ต้องบอกลา

๒. ไปไหนไม่ต้องนำไตรจีวรไปครบสำรับ

๓. ฉันคณโภชน์ได้

๔. เก็บอดิเรกจีวรไว้ได้ตามปรารถนา

๕. จีวรที่เกิดขึ้นในอาวาสนั้นจักเป็นของพวกเธอ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อานิสงส์ ๕ ประการนี้ จักควรแก่เธอทั้งหลายผู้ได้กรานกฐินแล้ว

* * * * *

<u>คำอธิบาย</u>

ถามว่า พระผู้มีพระภาค ทรงอนุญาตให้ภิกษุรูปเดียวหรือหลายรูปได้กรานกฐิน ?

ตอบว่า ทรงอนุญาตให้ภิกษุหลายรูปกรานกฐิน เพราะพระพุทธดำรัสว่า **“ภิกฺขูนํ”** เป็นพหุวจนะ ซึ่งหมายถึงภิกษุหลายรูป

ถามว่า คำว่า “ภิกษุหลายรูป” ในกรณีนี้นั้น หมายถึงภิกษุจำนวนกี่รูป ?

ตอบว่า หมายถึงภิกษุตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป เพราะการกรานกฐิน (ให้ผ้ากฐิน) เป็นสังฆกรรมที่เรียกว่าญัตติทุติยกรรมวาจา ปรากฏหลักฐานพระบาลี

ว่า “ปญฺจ สงฺฆา จตุวคฺโค ภิกฺขุสงฺโฆ ปญฺจวคฺโค ภิกฺขุสงฺโฆ ทสวคฺโค ภิกฺขุสงฺโฆ วีสติวคฺโค ภิกฺขุสงฺโฆ อติเรกวีสติวคฺโค ภิกฺขุสงฺโฆติ. ตตฺร ภิกฺขเว ยฺวายํ จตุวคฺโค ภิกฺขุสงฺโฆ ธเปตฺวา ตีณิ กมฺมานิ อุปสมฺปทํ ปวารณํ อพฺภานํ ธมฺเมน สมคฺโค สพฺพกมฺเมสุ กมฺมปฺปตฺโต”

(สงฆ์ มี ๕ คือ ภิกษุสงฆ์จตุวรรค (จำนวน ๔) ภิกษุสงฆ์ปัญจวรรค (จำนวน ๕) ภิกษุสงฆ์ทสวรรค (จำนวน ๑๐) ภิกษุสงฆ์วีสติวรรค (จำนวน ๒๐) ภิกษุสงฆ์อดิเรกวีสติวรรค (จำนวนเกิน ๒๐) ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ในภิกษุสงฆ์เหล่านั้น ภิกษุสงฆ์จตุวรรคนี้ พร้อมเพรียงกันโดยธรรม เข้ากรรมได้ในกรรมทุกอย่าง เว้นกรรม ๓ อย่าง คือ อุปสมบท ปวารณา อัพภาน)

ว่า “จตฺตาริ กมฺมานิ อปโลกนกมฺมํ ญตฺติกมฺมํ ญตฺติทุติยกมฺมํ ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ”

(กรรม มี ๔ คือ ๑. อปโลกนกรรม ๒. ญัตติกรรม ๓. ญัตติทุติยกรรม ๔. ญัตติจตุตถกรรม)

และว่า “ญตฺติทุติยกมฺมํ กตมานิ สตฺต ธานานิ คจฺฉติ. โอสารณํ นิสฺสารณํ สมฺมตึ **ทานํ** อุทฺธรณํ เทสนํ กมฺมลกฺขณญฺเญว สตฺตมํ. ญตฺติทุติยกมฺมํ อิมานิ สตฺต ฐานานิ คจฺฉติ”

(ถามว่า ญัตติทุติยกรรม ถึงฐานะ ๗ ไหน ตอบว่า โอสารณา นิสสารณา สมมติ **การให้** การถอน การแสดง ทั้งกรรมลักษณะ เป็นคำรบ ๗ ญัตติทุติยกรรม ถึงฐานะ ๗ ประการนี้)

แต่เพราะปรากฏหลักฐานพระบาลีว่า

“จตุวคฺคกรเณ กมฺเม จตฺตาโร ภิกฺขู ปกตตฺตา กมฺมปฺปตฺตา อวเสสา ปกตตฺตา ฉนฺทารหา ยสฺส สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ โส เนว กมฺมปฺปตฺโต นปิ ฉนฺทารโห อปิจ กมฺมารโห”

(ในกรรมที่สงฆ์จตุวรรคทำ ปกตัตตภิกษุ (ภิกษุปกติ) ๔ รูป เป็นผู้เข้ากรรม ปกตัตตภิกษุที่เหลือ เป็นผู้ควรแก่ฉันทะ สงฆ์ทำกรรมแก่ภิกษุใด ภิกษุนั้นไม่ใช่เป็นผู้เข้ากรรม ทั้งไม่ใช่เป็นผู้ควรแก่ฉันทะ **แต่เป็นผู้ควรแก่กรรม**)

ดังนั้น คำว่า “ภิกษุหลายรูป” ในกรณีนี้นั้น จึงหมายถึงภิกษุตั้งแต่ ๕ รูปขึ้นไป

ประเด็นสำคัญในการที่สงฆ์จะกรานกฐินได้นั้น สงฆ์ต้องผ่านด่านคือการจำพรรษาเสียก่อน

ถามว่า สงฆ์ที่จะร่วมกรานกฐินด้วยกันได้นั้น ต้องจำพรรษา ณ ที่ใด ?

ตอบว่า ต้องจำพรรษา**ในอาวาสหรือในสีมาเดียวกัน**

ถามว่า ทราบได้อย่างไรว่า ต้องจำพรรษาในอาวาสหรือสีมาเดียวกัน ?

ตอบว่า ทราบได้ เพราะปรากฏพระบาลี

ว่า “โย จ **ตตฺถ** จีวรุปฺปาโท โส เนสํ ภวิสฺสติ”

(จีวรที่เกิดขึ้น**ในอาวาสนั้น** (อาวาสเป็นที่จำพรรษา) จักเป็นของพวกเธอ)

ว่า “(๑๐๒) ภิกฺขุ อตฺถตกฐิโน จีวรํ วิปฺปกตจีวรํ อาทาย ปกฺกมติ. ตสฺส **พหิสีมคตสฺส** เอวํ โหติ อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ น ปจฺเจสฺสนฺติ. โส ตํ จีวรํ กาเรติ. ตสฺส ภิกฺขุโน นิฏฺฐานนฺติโก กฐินุทฺธาโร” (ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว ถือจีวรที่ทำค้างไว้หลีกไป ภิกษุนั้น**อยู่นอกสีมา** เกิดความคิดอย่างนี้ว่า เราจักให้ทำจีวรผืนนี้ในภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับ ภิกษุนั้นให้ทำจีวรผืนนั้นเสร็จ การเดาะกฐินของภิกษุนั้น กำหนดด้วยทำจีวรเสร็จ)

และว่า “(๑๒๕) ภิกฺขุ อตฺถตกฐิโน ผาสุวิหาริโก จีวรํ อาทาย ปกฺกมติ **อมุกํ นาม อาวาสํ คมิสฺสามิ ตตฺถ เจ** เม ผาสุ ภวิสฺสติ วสิสฺสามิ โน เจ เม ผาสุ ภวิสฺสติ อมุกํ นาม อาวาสํ คมิสฺสามิ...**ตสฺส พหิสีมคตสฺส** เอวํ โหติ อิเธวิมํ จีวรํ กาเรสฺสํ น ปจฺเจสฺสนฺติ. โส ตํ จีวรํ กาเรติ. ตสฺส ภิกฺขุโน นิฏฺฐานนฺติโก กฐินุทฺธาโร” (ภิกษุได้กรานกฐินแล้ว ต้องการจะอยู่แบบผาสุก จึงถือจีวรหลีกไปด้วย ตั้งใจว่า **จักไปอาวาสชื่อโน้น ถ้าในอาวาสนั้น** เราจักมีความผาสุก เราจักอยู่ ถ้าเราไม่มีความผาสุก เราจักไปอาวาสชื่อโน้น...**ภิกษุนั้นอยู่นอกสีมา** เกิดความคิดอย่างนี้ว่า เราจักให้ทำจีวรผืนนี้ ในภายนอกสีมานี้แหละ จักไม่กลับ ภิกษุนั้นให้ทำจีวรผืนนั้นเสร็จ การเดาะกฐินของภิกษุนั้นกำหนดด้วยทำจีวรเสร็จ)

พระบาลีข้อ (๑๐๒) และข้อ (๑๒๕) เป็นข้อบ่งบอกให้ทราบว่า พระพุทธองค์ทรงกำหนดเขตสามัคคีในการทำสังฆกรรมหรือเขตสมานสังวาสด้วยสีมา ดังนั้น ภิกษุที่มีสิทธิกรานกฐินหรือมีสิทธิเป็นคณปูรกะในจำนวนสงฆ์ที่กรานกฐิน จึงต้องเป็นผู้ที่จำพรรษาอยู่ในเขตสีมาเดียวกันหรือในเขตอาวาสที่ตั้งอยู่ในสีมาเดียวกัน **(ตามพระพุทธบัญญัติ เขตอุโบสถไม่ใช่เขตสีมา แต่เขตสีมา เป็นเขตของอาวาสหรือเป็นเขตของหลายอาวาสได้)** หากจะต้องมีการเรียงพระบาลีเพื่อสื่อให้เข้าใจในประเด็นเรื่องที่ทรงอนุญาตให้ภิกษุทั้งหลายผู้จำพรรษาแล้วได้กรานกฐิน ควรเรียงว่า อนุชานามิ ภิกฺขเว **เอกาวาเส วา เอกสมฺมตสีมายํ วา** วสฺสํ วุตฺถานํ ปจฺฉิมโกฏิยา ปญฺจนฺนํ ภิกฺขูนํ กฐินํ อตฺถริตุํ (ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุ ๕ รูปเป็นอย่างต่ำ ผู้จำพรรษาแล้ว**ในอาวาสเดียวกันหรือในสีมาที่สงฆ์สมมติเป็นเขตเดียวกัน** ได้กรานกฐิน)

จบคำอธิบาย

* * * * *

พระบาลี

เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว กฐินํ อตฺถริตพฺพํ. พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แล สงฆ์พึงกรานกฐินอย่างนี้ คือภิกษุผู้ฉลาดสามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา ว่าดังนี้

สุณาตุ เม ภนฺเต สงฺโฆ อิทํ สงฺฆสฺส **กฐินทุสฺสํ** อุปฺปนฺนํ. ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ สงฺโฆ อิมํ กฐินทุสฺสํ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ทเทยฺย กฐินํ อตฺถริตุํ. เอสา ญตฺติ.

ภันเต ขอสงฆ์โปรดฟังข้าพเจ้า **ผ้ากฐิน**ผืนนี้ **เกิดแล้วแก่สงฆ์** ถ้าสงฆ์พร้อมแล้ว สงฆ์**พึงให้ผ้ากฐิน**ผืนนี้แก่ภิกษุชื่อนี้ เพื่อกรานกฐิน นี้เป็นญัตติ

(๙๖.๑) สุณาตุ เม ภนฺเต สงฺโฆ อิทํ สงฺฆสฺส **กฐินทุสฺสํ** อุปฺปนฺนํ. สงฺโฆ อิมํ **กฐินทุสฺสํ** อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน เทติ กฐินํ อตฺถริตุํ. ยสฺสายสฺมโต ขมติ อิมสฺส **กฐินทุสฺสสฺส** อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน ทานํ กฐินํ อตฺถริตุํ โส ตุณฺหสฺส ยสฺส นกฺขมติ โส ภาเสยฺย. ทินฺนํ อิทํ สงฺเฆน **กฐินทุสฺสํ** อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน กฐินํ อตฺถริตุํ. ขมติ สงฺฆสฺส ตสฺมา ตุณฺหี. เอวเมตํ ธารยามีติ.

ภันเต ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า **ผ้ากฐิน**ผืนนี้เกิดแล้วแก่สงฆ์ สงฆ์**ให้ผ้ากฐิน**ผืนนี้แก่ภิกษุชื่อนี้เพื่อกรานกฐิน ท่านรูปใดเห็นชอบ**การให้ผ้ากฐิน**ผืนนี้แก่ภิกษุชื่อนี้ เพื่อกรานกฐิน ท่านรูปนั้น พึงนิ่ง ท่านรูปใด ไม่เห็นชอบ ท่านรูปนั้น พึงทักท้วง

ผ้ากฐินผืนนี้ สงฆ์ให้แล้วแก่ภิกษุชื่อนี้ เพื่อกรานกฐิน สงฆ์เห็นชอบ เหตุนั้น จึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอทรงจำมติสงฆ์เห็นชอบนี้ไว้อย่างนี้

* * * * *

<u>คำอธิบาย</u>

ถามว่า การกรานกฐินตามพระพุทธดำรัส เริ่มตั้งแต่ไหน ?

ตอบว่า เริ่มตั้งแต่พระพุทธดำรัสว่า เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว กฐินํ อตฺถริตพฺพํ. พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ (ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แล สงฆ์พึงกรานกฐินอย่างนี้ **คือภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา**

ถามว่า ผ้ากฐิน **(กฐินทุสฺสํ)** ในพระพุทธดำรัสว่า “อิทํ สงฺฆสฺส **กฐินทุสฺสํ** อุปฺปนฺนํ” (ผ้ากฐินผืนนี้เกิดขึ้นแล้วแก่สงฆ์) นั้น เป็นผ้าที่ตัดเย็บย้อมแล้วหรือเป็นผ้าที่ยังไม่ได้ตัดเย็บและย้อม

ตอบว่า **เป็นผ้าที่ยังไม่ได้ตัดเย็บและย้อม**

ถามว่า ทราบได้อย่างไร ?

ตอบว่า ทราบได้ด้วยพระพุทธดำรัสในพระไตรปิฎกเล่มที่ ๘ ข้อ ๑๑๔๖ ว่า เตน กฐินตฺถารเกน ภิกฺขุนา ตทเหว โธวิตฺวา วิมชฺชิตฺวา วิจาเรตฺวา ฉินฺทิตฺวา สิพฺเพตฺวา รชิตฺวา กปฺปํ กตฺวา กฐินํ อตฺถริตพฺพํ. **(ภิกษุผู้กรานกฐินนั้น ต้องซัก ขยำให้สะอาดแล้ว กะ ตัด เย็บ ย้อม ทำกัปปะ แล้วกรานกฐินให้เสร็จในวันนั้น)**

ถามว่า พระพุทธดำรัสว่า “สงฺฆสฺส กฐินทุสฺสํ อุปฺปนฺนํ” **(ผ้ากฐินผืนนี้เกิดแล้วแก่สงฆ์)** มีความหมายว่าอย่างไร ?

ตอบว่า มีความหมายว่า ทายกถวายผ้ากฐินผืนนี้แก่ภิกษุทั้งหลายตั้งแต่ ๕ รูปขึ้นไปที่จำพรรษาอยู่ในอาวาส (วัด) หรือในสีมาเดียวกัน

ถามว่า พระพุทธดำรัสว่า “สงฺโฆ อิมํ กฐินทุสฺสํ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน เทติ กฐินํ อตฺถริตุํ” (สงฆ์ให้ผ้ากฐินผืนนี้แก่ภิกษุชื่อนี้เพื่อกรานกฐิน) มีความหมายว่าอย่างไร ?

ตอบว่า มีความหมายว่า **ภิกษุตั้งแต่ ๕ รูปขึ้นไปที่จำพรรษาอยู่ในอาวาส (วัด) หรือในสีมาเดียวกันนั้น เป็นเจ้าของผ้ากฐินมีกรรมสิทธิ์ร่วมในผ้า**

กฐิน เท่าๆ กัน ทุกรูป โดยอาศัยสิทธิขั้นพื้นฐานตามพระวินัยคือสมานสังวาสสิทธิและเอกุโปสถสิทธิ์ซึ่งเป็นสิทธิที่เกิดมีขึ้นในวันที่สงฆ์สมมติสีมา จึงย่อมมีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะยกผ้ากฐินที่ทุกรูปมีกรรมสิทธิ์ร่วมนั้นให้แก่ภิกษุรูปที่ครองผ้ากฐินได้

ถามว่า เหตุใด ในสังฆกรรมคือการกรานกฐิน จึงต้องกล่าวพาดพิงถึงเรื่องสีมา ซ้ำแล้วซ้ำอีก ?

ตอบว่า เพราะภิกษุทั้งหลายที่จะกรานกฐินด้วยกันได้ **ต้องเป็นผู้ที่จำพรรษาอยู่ในอาวาสหรือสีมาเดียวกัน**

ถามว่า **ในเมืองไทย พัทธสีมา ก็คือโรงอุโบสถ โรงอุโบสถ ก็คือพัทธสีมา ภิกษุทั้งหลายที่จะกรานกฐินด้วยกันได้นั้น ต้องเป็นผู้ที่จำพรรษาอยู่ในโรงอุโบสถเดียวกัน ครบ ๓ เดือน อย่างนั้นหรือ ?**

ตอบว่า **ไม่ควรกล่าวเช่นนั้น เพราะสีมาตามพระพุทธบัญญัติ ไม่เรียกว่า "พัทธสีมา" แต่เรียกว่า "สัมมตสีมา" ตามคำบาลีที่ปรากฏในกรรมวาจาสวดสมมติสีมา** (สมฺมนฺเนยฺย สมฺมนฺนติ สมฺมตา) **สีมาตามพระพุทธบัญญัติ เป็นเขตกำหนดให้รู้ถึงเขตอาวาส (วัด) แต่ละอาวาสหรือหลายอาวาส กล่าวคือ เขตสีมาเป็นเขตอาวาส** ปรากฏหลักฐานตามพระพุทธดำรัสในพระไตรปิฎกเล่มที่ ๔ อุโบสถขันธกะ ดังนี้ว่า

(๑๕๒) "อถโข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ ภควตา ปญฺญตฺตํ สมคฺคานํ อุโปสถกมฺมนฺติ กิตฺตาวตา นุ โข สามคฺคี โหติ ยาวตา เอกาวาโส อุทาหุ สพฺพา ปฐวีติ. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ. **อนุชานามิ ภิกฺขเว เอตฺตาวตา สามคฺคี ยาวตา เอกาวาโสติ**" (ครั้งนั้นแล ภิกษุทั้งหลายปรึกษากันว่า พระผู้มีพระภาค ทรงบัญญัติอุโบสถกรรมแก่ภิกษุทั้งหลายผู้พร้อมเพรียงกัน ดังนี้แล้ว ปริวิตกว่า ความพร้อมเพรียงกัน กำหนดเขตแค่ไหนกันแน่นะ กำหนดเขตแค่ ๑ อาวาส หรือทั่วทั้งแผ่นดิน. ภิกษุทั้งหลายกราบทูลเรื่องนั้นให้พระผู้มีพระภาคทรงทราบ. พระผู้มีพระภาคจึงตรัสว่า **ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตความพร้อมเพรียง กำหนดเขตแค่อาวาสเดียว**)

(๑๕๔) “อถโข ภิกฺขูนํ เอตทโหสิ ภควตา ปญฺญตฺตํ เอตฺตาวตา สามคฺคี ยาวตา เอกาวาโสติ. กิตฺตาวตา นุ โข เอกาวาโส โหตีติ. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ. **อนุชานามิ ภิกฺขเว สีมํ สมฺมนฺนิตุํ**”

(ครั้งนั้นแล ภิกษุทั้งหลายปรึกษากันว่า พระผู้มีพระภาค ทรงบัญญัติว่า ความพร้อมเพรียง กำหนดเขตแค่อาวาสเดียว ดังนี้แล้ว ปริวิตกว่า หนึ่งอาวาส กำหนดเขตแค่ไหนกันแน่. ภิกษุทั้งหลายกราบทูลเรื่องนั้นให้พระผู้มีพระภาคทรงทราบ. **พระผู้มีพระภาค ตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สมมติสีมา**)

(๑๕๕) “เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภควตา สีมาสมฺมติ อนุญฺญาตาติ อติมหติโย สีมาโย สมฺมนฺนนฺติ จตุโยชนิกาปิ ปญฺจโยชนิกาปิ ฉโยชนิกาปิ. ภิกฺขู อุโปสถํ อาคจฺฉนฺตา อุทฺทิสฺสมาเนปิ ปาติโมกฺเข อาคจฺฉนฺติ อุทฺทิฏฺฐมตฺเตปิ อาคจฺฉนฺติ อนฺตราปิ ปริวสนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ. น ภิกฺขเว อติมหตี สีมา สมฺมนฺนิตพฺพา จตุโยชนิกา วา ปญฺจโยชนิกา วา ฉโยชนิกา วา โย สมฺมนฺเนยฺย อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. **อนุชานามิ ภิกฺขเว ติโยชนปรมํ สีมํ สมฺมนฺนิตุนฺติ**”

(ก็โดยสมัยนั้นแล พระฉัพพัคคีย์คิดว่า พระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตการสมมติสีมาแล้ว จึงสมมติสีมาใหญ่เกิน มีขนาด ๔ โยชน์บ้าง ๕ โยชน์บ้าง ๖ โยชน์บ้าง. ภิกษุทั้งหลายจะมาทำอุโบสถ มาถึงเมื่อกำลังสวดปาติโมกข์ก็มี. มาถึงเมื่อสวดจบแล้วก็มี แรมคืนอยู่ในระหว่างทางก็มี จึงพากันกราบทูลเรื่องนั้นให้พระผู้มีพระภาคทรงทราบ. พระผู้มีพระภาค จึงตรัสว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสมมติสีมาใหญ่เกิน ๔ โยชน์ ๕ โยชน์หรือ ๖ โยชน์ รูปใดสมมติ รูปนั้นต้องอาบัติทุกกฏ. **ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สมมติสีมา ขนาดประมาณ ๓ โยชน์เป็นอย่างยิ่ง)**

(๑๖x๓=๔๘ กิโลเมตร ๔๘x๔๘=๒,๓๐๔ ตารางกิโลเมตร ใหญ่กว่าพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร)

(๑๖๑) **เตน โข ปน สมเยน ราชคเห สมฺพหุลา อาวาสา สมานสีมา โหนฺติ.** ตตฺถ ภิกฺขู วิวทนฺติ อมฺหากํ อาวาเส อุโปสโถ กริยตุ อมฺหากํ อาวาเส อุโปสโถ กริยตูติ. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุ. อิธ ปน ภิกฺขเว สมฺพหุลา อาวาสา

สมานสีมา โหนฺติ ตตฺถ ภิกฺขู วิวทนฺติ อมฺหากํ อาวาเส อุโปสโถ กริยตุ อมฺหากํ อาวาเส อุโปสโถ กริยตูติ **เตหิ ภิกฺขเว ภิกฺขูหิ สพฺเพเหว เอกชฺฌํ สนฺนิปติตฺวา อุโปสโถ** กาตพฺโพ ยตฺถ วา ปน เถโร ภิกฺขุ วิหรติ ตตฺถ สนฺนิปติตฺวา อุโปสโถ กาตพฺโพ น เตฺวว วคฺเคน สงฺเฆน อุโปสโถ กาตพฺโพ โย กเรยฺย อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

(**ก็ สมัยนั้นแล ในกรุงราชคฤห์ อาวาสหลายแห่ง มีสีมาเดียวกัน** ภิกษุทั้งหลายในอาวาสเหล่านั้น โต้เถียงกันว่า "ขอสงฆ์จงทำอุโบสถในอาวาสของพวกเรา ขอสงฆ์จงทำอุโบสถในอาวาสของพวกเรา" ภิกษุทั้งหลายกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็ ในกรุงราชคฤห์นี้ อาวาสหลายแห่ง มีสีมาเดียวกัน ภิกษุทั้งหลายในอาวาสเหล่านั้น โต้เถียงกันว่า "ขอสงฆ์จงทำอุโบสถในอาวาสของพวกเรา ขอสงฆ์จงทำอุโบสถในอาวาสของพวกเรา" ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย **ภิกษุเหล่านั้นทุกรูปทีเดียว ต้องประชุมทำอุโบสถที่เดียวกัน ก็หรือภิกษุผู้เป็นเถระอยู่ในอาวาสใด พึงประชุมทำอุโบสถในอาวาสนั้น** แต่สงฆ์เป็นวรรคห้ามทำอุโบสถ รูปใดทำ รูปนั้นต้องอาบัติทุกกฎ)

ถามว่า พระพุทธดำรัสว่า "ทินฺนํ อิทํ สงฺเฆน กถินทุสฺสํ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน กถินํ อตฺถริตุํ. ขมติ สงฺฆสฺส ตสฺมา ตุณฺหี" (ผ้ากฐินผืนนี้ สงฆ์ให้แล้วแก่ภิกษุชื่อนี้ เพื่อกรานกฐิน สงฆ์เห็นชอบ เหตุนั้น จึงนิ่ง) มีความหมายว่าอย่างไร ?

ตอบว่า มีความหมายว่า สงฆ์เห็นชอบในการที่สงฆ์ให้ผ้ากฐินแก่ภิกษุดังกล่าวเพื่อจะกรานกฐิน จึงไม่คัดค้าน กรณีการให้ผ้ากฐินนี้ เทียบได้กับการประชุมลงมติของคณะกรรมการ ซึ่งต้องประกอบด้วยข้อกำหนดตามนัยพระพุทธดำรัสดังนี้

๑. องค์ประชุมในการลงมติ ต้องประกอบด้วยกรรมการไม่น้อยกว่า ๕ รูป

๒. กรรมการที่เข้าประชุมต้องเป็นกรรมการโดยตำแหน่งเท่านั้น กล่าวคือ เป็นภิกษุที่จำพรรษาในอาวาสเดียวกันหรือในอาวาสอันตั้งอยู่ในสีมาเดียวกันเท่านั้น

๓. กรรมการดังกล่าวในข้อ ๓. ต้องเป็นปกตัตตภิกษุ ไม่น้อยกว่า ๕ รูป และต้องเป็นผู้มีสิทธิในลาภสงฆ์คือผ้ากฐินโดยชอบธรรมด้วย

๔. ห้องประชุมลงมติ ต้องเป็นสัมมตสีมา (สีมาที่สงฆ์สมมติแล้ว) เท่านั้น เพราะเป็นระเบียบวาระการประชุมที่สำคัญ อันว่าด้วยญัตติทุติยกรรม

จบคำอธิบาย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๕ ปรากฏพระบาลีว่า

(กฐินไม่เป็นอันกราน)

(๙๗) กถญฺจ ภิกฺขเว อนตฺถตํ โหติ กฐินํ. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อย่างไรเล่า กฐินไม่เป็นอันกราน คือ

(๑) น อุลฺลิขิตมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กฐินํ	**กฐินไม่เป็นอันกรานด้วยอาการเพียงขีดรอย**
(๒) น โธวนมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กฐินํ	**กฐินไม่เป็นอันกรานด้วยอาการเพียงซักผ้า**
(๓) น จีวรวิจารณมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กฐินํ	**กฐินไม่เป็นอันกรานด้วยอาการเพียงกะผ้า**
(๔) น เฉทนมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กฐินํ	**กฐินไม่เป็นอันกรานด้วยอาการเพียงตัดผ้า**
(๕) น พนฺธนมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กฐินํ	**กฐินไม่เป็นอันกรานด้วยอาการเพียงเนาผ้า**
(๖) น โอวฏฺฏิกกรณมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กฐินํ	**กฐินไม่เป็นอันกรานด้วยอาการเพียงเย็บด้น**
(๗) น กณฺฑุสกรณมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กฐินํ	**กฐินไม่เป็นอันกรานด้วยอาการเพียงทำลูกดุม**
(๘) น ทฬฺหีกมฺมกรณมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กฐินํ	**กฐินไม่เป็นอันกรานด้วยอาการเพียงทำรังดุม**
(๙) น อนุวาตกรณมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กฐินํ	**กฐินไม่เป็นอันกรานด้วยอาการเพียงประกอบผ้าอนุวาต**
(๑๐) น ปริภณฺฑกรณมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กฐินํ	**กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยอาการเพียงประกอบผ้าอนุวาตด้านหน้า**
(๑๑) น โอวฏฺเฏยฺยกรณมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กฐินํ	**กฐินไม่เป็นอันกรานด้วยอาการเพียงดามผ้า**
(๑๒) น กมฺพลมทฺทนมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กฐินํ	**กฐินไม่เป็นอันกรานด้วยอาการเพียงย้อมเป็นสีหม่นๆ เท่านั้น**

(๑๓) น นิมิตฺตกเตน อตฺถตํ โหติ กฐินํ **กฐินไม่เป็นอันกรานด้วยผ้าที่ทำนิมิตได้มา**

(๑๔) น ปริกถากเตน อตฺถตํ โหติ กฐินํ **กฐินไม่เป็นอันกรานด้วยผ้าที่พูดเลียบเคียงได้มา**

(๑๕) น กุกฺกุกเตน อตฺถตํ โหติ กฐินํ **กฐินไม่เป็นอันกรานด้วยผ้าที่ยืมเขามา**

(๑๖) น สนฺนิธิกเตน อตฺถตํ โหติ กฐินํ **กฐินไม่เป็นอันกรานด้วยผ้าที่เก็บไว้ค้างคืน**

(๑๗) น นิสฺสคฺคิเยน อตฺถตํ โหติ กฐินํ **กฐินไม่เป็นอันกรานด้วยผ้าที่เป็นนิสสัคคีย์**

(๑๘) น อกปฺปกเตน อตฺถตํ โหติ กฐินํ **กฐินไม่เป็นอันกรานด้วยผ้าที่มิได้ทำกัปปะพินทุ**

(๑๙) น อญฺญตฺร สงฺฆาฏิยา อตฺถตํ โหติ กฐินํ **กฐินไม่เป็นอันกราน เว้นจากผ้าสังฆาฏิเสีย**

(๒๐) น อญฺญตฺร อุตฺตราสงฺเคน อตฺถตํ โหติ กฐินํ **กฐินไม่เป็นอันกรานเว้นจากผ้าอุตราสงค์**

(๒๑) น อญฺญตฺร อนฺตรวาสเกน อตฺถตํ โหติ กฐินํ **กฐินไม่เป็นอันกรานเว้นจากผ้าอันตรวาสก**

(๒๒) น อญฺญตฺร ปญฺจเกน วา อติเรกปญฺจเกน วา ตทเหว สญฺฉินฺเนน สมณฺฑลีกเตน อตฺถตํ โหติ กฐินํ **กฐินไม่เป็นอันกรานเพราะเว้นจากจีวร ๕ ขันธ์ หรือเกิน ๕ ขันธ์ ซึ่งตัดดีแล้ว ทำให้มีมณฑลแล้วเสร็จในวันนั้น**

(๒๓) น อญฺญตฺร ปุคฺคลสฺส อตฺถารา อตฺถตํ โหติ กฐินํ

กฐินไม่เป็นอันกรานเพราะเว้นจากการกรานของบุคคล

(๒๔) **น สมฺมา เจว อตฺถตํ โหติ กฐินํ ตญฺเจ นิสฺสีมฏฺโฐ อนุโมทติ**

กฐินไม่เป็นอันกรานโดยชอบ หากภิกษุผู้อยู่นอกสีมา อนุโมทนากฐินนั้น

เอวํปิ อนตฺถตํ โหติ กฐินํ **แม้อย่างนี้ กฐินก็ชื่อว่าไม่เป็นอันกราน**

เอวํ โข ภิกฺขเว อนตฺถตํ โหติ กฐินํ **ภิกษุทั้งหลาย อย่างนี้แล กฐินไม่เป็นอันกราน**

(กฐินเป็นอันกราน)

(๙๘) กถญฺจ ภิกฺขเว อตฺถตํ โหติ กฐินํ. **ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อย่างไรเล่า กฐินเป็นอันกราน คือ**

(๑) อหเตน อตฺถตํ โหติ กฐินํ **กฐินเป็นอันกรานด้วยผ้าใหม่**

(๒) อหตกปฺเปน อตฺถตํ โหติ กฐินํ **กฐินเป็นอันกรานด้วยผ้าเทียมใหม่**

(๓) ปิโลติกาย อตฺถตํ โหติ กฐินํ **กฐินเป็นอันกรานด้วยผ้าเก่า**

(๔) ปํสุกูเลน อตฺถตํ โหติ กจินํ **กฐินเป็นอันกรานด้วยผ้าบังสุกุล**

(๕) ปาปณิเกน อตฺถตํ โหติ กจินํ **กฐินเป็นอันกรานด้วยผ้าที่ตกตามร้าน**

(๖) อนิมิตฺตกเตน อตฺถตํ โหติ กจินํ **กฐินเป็นอันกรานด้วยผ้าที่ไม่ได้ทำนิมิตได้มา**

(๗) อปริกถากเตน อตฺถตํ โหติ กจินํ **กฐินเป็นอันกรานด้วยผ้าที่ไม่ได้พูดเลียบเคียงได้มา**

(๘) อกุกฺกุกเตน อตฺถตํ โหติ กจินํ **กฐินเป็นอันกรานด้วยผ้าที่ไม่ได้ยืมเขามา**

(๙) อสนฺนิธิกเตน อตฺถตํ โหติ กจินํ **กฐินเป็นอันกรานด้วยผ้าที่ไม่ได้เก็บไว้ค้างคืน**

(๑๐) อนิสฺสคฺคิเยน อตฺถตํ โหติ กจินํ **กฐินเป็นอันกรานด้วยผ้าที่ไม่ได้เป็นนิสสัคคีย์**

(๑๑) กปฺปกเตน อตฺถตํ โหติ กจินํ **กฐินเป็นอันกรานด้วยผ้าที่ทำกัปปะพินทุแล้ว**

(๑๒) สงฺฆาฏิยา อตฺถตํ โหติ กจินํ **กฐินเป็นอันกรานด้วยผ้าสังฆาฏิ**

(๑๓) อุตฺตราสงฺเคน อตฺถตํ โหติ กจินํ **กฐินเป็นอันกรานด้วยผ้าอุตราสงค์**

(๑๔) อนฺตรวาสเกน อตฺถตํ โหติ กจินํ **กฐินเป็นอันกรานด้วยผ้าอันตรวาสก**

(๑๕) ปญฺจเกน วา อติเรกปญฺจเกน วา ตทเหว สญฺฉินฺเนน สมณฺฑลีกเตน อตฺถตํ โหติ กจินํ
กฐินเป็นอันกราน ด้วยจีวรมีขันธ์ ๕ หรือเกิน ๕ ซึ่งตัดดีแล้วทำให้มีมณฑลเสร็จในวันนั้น

(๑๖) **ปุคฺคลสฺส อตฺถารา อตฺถตํ โหติ กจินํ.**

กฐินเป็นอันกราน เพราะการกรานแห่งบุคคล

(๑๗) **สมฺมา เจว อตฺถตํ โหติ กจินํ. ตญฺเจ สีมฏฺโจ อนุโมทติ**

กฐินเป็นอันกราน ถ้าภิกษุอยู่ในสีมาอนุโมทนากฐินนั้น

เอวํปิ อตฺถตํ โหติ กจินํ. **แม้อย่างนี้ กฐินก็ชื่อว่าเป็นอันกราน**

เอวํ โข ภิกฺขเว อตฺถตํ โหติ กจินํ. **ภิกษุทั้งหลาย อย่างนี้แล กฐินเป็นอันกราน**

* * * * *

<u>คำอธิบาย</u>

ถามว่า น สมฺมา เจว อตฺถตํ โหติ กจินํ ตญฺเจ นิสฺสีมฏฺโจ อนุโมทติ (**กฐินไม่เป็นอันกรานโดยชอบ** หากภิกษุผู้อยู่นอกสีมา **อนุโมทนากฐินนั้น**) มีความหมายอย่างไร

ตอบว่า การอนุโมทนากฐิน ไม่เป็นสังฆกรรม จะทำในสัมมตสีมาหรือนอกสัมมตสีมาก็ได้ (จะทำในพัทธสีมาหรืออพัทธสีมาก็ย่อมได้) ปรากฏหลักฐานตามพระบาลีว่า

เตน กฐินตฺถารเกน ภิกฺขุนา เอกํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย อตฺถตํ อาวุโส สงฺฆสฺส กฐินํ ธมฺมิโก กฐินตฺถาโร อนุโมทาหีติ. (ภิกษุผู้กรานกฐินนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า ประคองอัญชลีกล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโส กฐินของสงฆ์กรานแล้ว การกรานกฐินเป็นธรรม ขอท่านอนุโมทนาเถิด)

เตน อนุโมทเกน ภิกฺขุนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย อตฺถตํ อาวุโส สงฺฆสฺส กฐินํ ธมฺมิโก กฐินตฺถาโร อนุโมทามีติ. (ภิกษุผู้อนุโมทนานั้น พึงห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า ประคองอัญชลีกล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโส กฐินของสงฆ์กรานแล้ว การกรานกฐินเป็นธรรม ข้าพเจ้าอนุโมทนา)

ดังนั้น การที่มีพระบาลีว่า ตญฺเจ นิสฺสีมฏฺโฐ อนุโมทติ **(ถ้าภิกษุผู้อยู่นอกสีมา อนุโมทนากฐินนั้น) จึงหมายถึงว่า ในการกรานกฐินของสงฆ์ที่อยู่จำพรรษาในเขตสีมาเดียวกันนั้น หากปรากฏว่า มีภิกษุรูปใดรูปหนึ่งในจำนวนสงฆ์ตั้งแต่ ๕ รูปขึ้นไปนั้น เป็นผู้ที่จำพรรษาอยู่นอกเขตสีมาที่สงฆ์กรานกฐิน และภิกษุรูปใดรูปหนึ่งนั้น เป็นผู้อนุโมทนากฐินเพื่อให้วิธีกรานกฐินสำเร็จครบถ้วนตามพระพุทธวิธีเช่นนี้ กฐินไม่เป็นอันกราน เพราะเหตุที่ภิกษุที่อยู่นอกสีมามาอนุโมทนากฐินข้ามเขตนั่นเอง**

หากจะถือว่า ตญฺเจ นิสฺสีมฏฺโฐ อนุโมทติ หมายถึงภิกษุที่อยู่จำพรรษาในเขตสีมาเดียวกันนั่นเอง แต่ไปยืนอนุโมทนานอกเขตสีมาที่จำพรรษา กฐินจึงไม่เป็นอันกราน **การถือดังกล่าว จะยิ่งเป็นการเสริมให้เกิดคำถามที่ตอบไม่ได้ว่า "หากภิกษุที่อยู่จำพรรษาในเขตสีมาเดียวกัน ไปยืนอนุโมทนานอกเขตสีมาที่จำพรรษานั้น กฐินไม่เป็นอันกรานแล้วไซร้ ภิกษุที่จำพรรษาอยู่นอกเขตสีมาที่สงฆ์กรานกฐิน ได้รับนิมนต์มาเป็นคณปูรกะอนุโมทนากฐินข้ามเขตสีมา กฐินจะเป็นอันกรานได้ด้วยคำอธิบายใด ?**

จบคำอธิบาย

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๘ ปรากฏพระบาลีว่า

(๑๑๒๔) กสฺส กฐินํ อนตฺถตํ กสฺส กฐินํ อตฺถตํ กินฺติ กฐินํ อนตฺถตํ กินฺติ กฐินํ อตฺถตํ.

ใคร ไม่ได้กรานกฐิน ? ใคร ได้กรานกฐิน ? อย่างไร กฐิน ไม่เป็นอันกราน ? อย่างไร กฐินเป็นอันกราน ?

(๑๑๒๕) **กสฺส กฐินํ อนตฺถตนฺติ** ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อนตฺถตํ โหติ กฐินํ อนตฺถารกสฺส จ อนนุโมทกสฺส จ อิเมสํ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อนตฺถตํ โหติ กฐินํ.

คำถามที่ว่า **“ใคร ไม่ได้กรานกฐิน” เฉลยว่า** “ภิกษุ ๒ ฝ่าย คือ **๑. ฝ่ายที่ไม่ได้กราน ๒. ฝ่ายที่ไม่อนุโมทนา** ไม่ได้กรานกฐิน ภิกษุ ๒ ฝ่ายนี้ ไม่ได้กรานกฐิน”

(๑๑๒๖) **กสฺส กฐินํ อตฺถตนฺติ** ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อตฺถตํ โหติ กฐินํ อตฺถารกสฺส จ อนุโมทกสฺส จ อิเมสํ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อตฺถตํ โหติ กฐินํ.

คำถามที่ว่า **“ใคร ได้กรานกฐิน” เฉลยว่า** “ภิกษุ ๒ ฝ่าย คือ **๑. ภิกษุรูปที่กราน ๒. ภิกษุรูปที่อนุโมทนา** ได้กรานกฐิน ภิกษุ ๒ ฝ่ายนี้ ได้กรานกฐิน”

*****

คำอธิบาย

ถามว่า ในสงฆ์จำนวน ๕ รูป เป็นอย่างต่ำ ที่รับผ้ากฐินนั้น ภิกษุจำนวนกี่รูป เป็นผู้กรานกฐิน ภิกษุจำนวนกี่รูป เป็นผู้อนุโมทนากฐิน

ตอบว่า ภิกษุ ๑ รูป เป็นผู้กรานกฐิน ภิกษุ ๔ รูปเป็นอย่างต่ำ เป็นผู้อนุโมทนากฐิน แต่ภิกษุทุกรูปได้ชื่อว่า เป็นผู้กรานกฐินตามพระพุทธบัญญัติ

จบคำอธิบาย

พระบาลี

(๑๑๓๙) ปุพฺพกรณํ กตีหิ ธมฺเมหิ สงฺคหิตํ. ปุพฺพกรณํ สตฺตหิ ธมฺเมหิ สงฺคหิตํ โธวเนน วิจารเณน เฉทเนน พนฺธเนน สิพฺพเนน รชเนน กปฺปกรเณน. ปุพฺพกรณํ อิเมหิ สตฺตหิ ธมฺเมหิ สงฺคหิตํ.

ถามว่า บุพพกรณ์ รวบรวมไว้กี่วิธี ?

ตอบว่า บุพพกรณ์ รวบรวมไว้ ๗ วิธี คือ ซัก กะ ตัด เนา เย็บ ย้อม ทำกัปปะ บุพพกรณ์ สรุปรวมได้ ๗ วิธี นี้

(๑๑๔๐) กฐินสฺส กติ มูลานิ กติ วตฺถูนิ กติ ภูมิโย. กฐินสฺส เอกํ มูลํ สงฺโฆ. ตีณิ วตฺถูนิ สงฺฆาฏิ อุตฺตราสงฺโค อนฺตรวาสโก. ฉ ภูมิโย โขมํ กปฺปาสิกํ โกเสยฺยํ กมฺพลํ สาณํ ภงฺคํ.

ถามว่า กฐินมีมูลเท่าไร ? มีวัตถุเท่าไร ? มีภูมิเท่าไร ?
ตอบว่า กฐิน **มีมูลเดียว คือ สงฆ์** มีวัตถุ ๓ คือ ผ้าสังฆาฏิ ผ้าอุตราสงค์ ผ้าอันตรวาสก มีภูมิ ๖ คือ ผ้าทำด้วยเปลือกไม้ ผ้าทำด้วยฝ้าย ผ้าทำด้วยไหม ผ้าทำด้วยขนสัตว์ ผ้าทำด้วยป่าน ผ้าทำด้วยสัมภาระเจือกัน

(๑๑๔๑) กฐินสฺส โก อาทิ กึ มชฺเฌ กึ ปริโยสานํ. กฐินสฺส ปุพฺพกรณํ อาทิ กิริยา มชฺเฌ อตฺถาโร ปริโยสานํ.

ถามว่า กฐิน มีอะไรเป็นเบื้องต้น ? มีอะไรเป็นท่ามกลาง ? มีอะไรเป็นที่สุด ?

ตอบว่า กฐินมีบุพพกรณ์เป็นเบื้องต้น มีการทำเป็นท่ามกลาง มีการกรานเป็นที่สุด

(๑๑๔๒) กตีหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล อภพฺโพ กฐินํ อตฺถริตุํ กตีหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล ภพฺโพ กฐินํ อตฺถริตุํ.

อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล อภพฺโพ กฐินํ อตฺถริตุํ. อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล ภพฺโพ กฐินํ อตฺถริตุํ

ถามว่า ภิกษุประกอบด้วยองค์เท่าไร ไม่ควรกรานกฐิน ? ภิกษุประกอบด้วยองค์เท่าไร ควรกรานกฐิน ?

ตอบว่า ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๘ ไม่ควรกรานกฐิน ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๘ ควรกรานกฐิน.

กตเมหิ อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล อภพฺโพ กฐินํ อตฺถริตุํ. ปุพฺพกรณํ น ชานาติ ปจฺจุทฺธารํ น ชานาติ อธิฏฺฐานํ น ชานาติ อตฺถารํ น ชานาติ มาติกํ น ชานาติ ปลิโพธํ น ชานาติ อุทฺธารํ น ชานาติ อานิสํสํ น ชานาติ. อิเมหิ อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล อภพฺโพ กฐินํ อตฺถริตุํ.

ถามว่า ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๘ ไหน ไม่ควรกรานกฐิน ?

ตอบว่า ภิกษุ ไม่รู้บุพพกรณ์ ๑ ไม่รู้การถอนผ้า ๑ ไม่รู้การอธิษฐานผ้า ๑ ไม่รู้การกราน ๑ ไม่รู้มาติกา ๑ ไม่รู้ปลิโพธ ๑ ไม่รู้การเดาะกฐิน ๑ ไม่รู้อานิสงส์ ๑ ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๘ นี้ ไม่ควรกรานกฐิน.

กตเมหิ อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล ภพฺโพ กฐินํ อตฺถริตุํ. ปุพฺพกรณํ ชานาติ ปจฺจุทฺธารํ ชานาติ อธิฏฺฐานํ ชานาติ อตฺถารํ ชานาติ มาติกํ ชานาติ ปลิโพธํ ชานาติ อุทฺธารํ ชานาติ อานิสํสํ ชานาติ. อิเมหิ อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล ภพฺโพ กฐินํ อตฺถริตุํ.

ถามว่า ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๘ ไหน ควรกรานกฐิน ?

ตอบว่า ภิกษุ รู้บุพพกรณ์ ๑ รู้การถอนผ้า ๑ รู้การอธิษฐานผ้า ๑ รู้การกราน ๑ รู้มาติกา ๑ รู้ปลิโพธ ๑ รู้การเดาะกฐิน ๑ รู้อานิสงส์ ๑ ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๘ นี้ ควรกรานกฐิน

(๑๑๔๓) กตีนํ ปุคฺคลานํ กฐินตฺถารา น รูหนฺติ กตีนํ ปุคฺคลานํ กฐินตฺถารา รูหนฺติ. ติณฺณํ ปุคฺคลานํ กฐินตฺถารา น รูหนฺติ ติณฺณํ ปุคฺคลานํ กฐินตฺถารา รูหนฺติ.

ถามว่า ภิกษุประเภทไหน กรานกฐินไม่ขึ้น ? ภิกษุประเภทไหน กรานกฐินขึ้น ?

ตอบว่า ภิกษุ ๓ ประเภท กรานกฐินไม่ขึ้น ภิกษุ ๓ ประเภท กรานกฐินขึ้น

กตเมสํ ติณฺณํ ปุคฺคลานํ กฐินตฺถารา น รูหนฺติ. นิสฺสีมฏฺโฐ อนุโมทติ อนุโมทนฺโต น วาจํ ภินฺทติ วาจํ ภินฺทนฺโต น ปรํ วิญฺญาเปติ. อิเมสํ ติณฺณํ ปุคฺคลานํ กฐินตฺถารา น รูหนฺติ.

ถามว่า ภิกษุ ๓ ประเภท ไหน กรานกฐินไม่ขึ้น ?

ตอบว่า ๑. **ภิกษุผู้อยู่นอกสีมาอนุโมทนา** ประเภทหนึ่ง

๒. ภิกษุผู้ไม่เปล่งวาจาอนุโมทนา ประเภทหนึ่ง

๓. ภิกษุผู้เปล่งวาจาไม่ให้ภิกษุอื่นทราบ ประเภทหนึ่ง

ภิกษุ ๓ ประเภทนี้ กรานกฐินไม่ขึ้น

<u>คำอธิบาย</u>

ถามว่า ภิกษุผู้อยู่นอกสีมาอนุโมทนา หมายถึงภิกษุเช่นไร ?

ตอบว่า **หมายถึงภิกษุที่จำพรรษาในเขตสีมาอื่นหรือในอาวาส** (วัด) **ที่ตั้งอยู่ในเขตสีมาอื่น**

จบคำอธิบาย

กตเมสํ ติณฺณํ ปุคฺคลานํ กฐินตฺถารา รูหนฺติ. สีมฏฺโฐ อนุโมทติ อนุโมทนฺโต วาจํ ภินฺทติ วาจํ ภินฺทนฺโต ปรํ วิญฺญาเปติ. อิเมสํ ติณฺณํ ปุคฺคลานํ กฐินตฺถารา รูหนฺติ.

ถามว่า ภิกษุ ๓ ประเภทไหน กรานกฐินขึ้น ?

ตอบว่า ภิกษุ ๑. (ทั้ง)อยู่ในสีมาอนุโมทนา

๒. (ทั้ง) เปล่งวาจาอนุโมทนา

๓. (ทั้ง) เปล่งวาจาให้ภิกษุอื่นทราบ

ภิกษุ ๓ ประเภทนี้ กรานกฐินขึ้น

(๑๑๔๗) กฐินตฺถาโร ชานิตพฺโพติ สเจ สงฺฆสฺส กฐินทุสฺสํ อุปฺปนฺนํ โหติ สงฺเฆน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพํ อตฺถารเกน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพํ อนุโมทเกน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพํ.

ข้อว่า “กฐินตฺถาโร ชานิตพฺโพ พึงรู้จักการกรานกฐิน” อธิบายว่า ถ้าผ้ากฐินเกิดขึ้นแก่สงฆ์ สงฆ์ควรปฏิบัติอย่างไร ? ภิกษุผู้กราน ควรปฏิบัติอย่างไร ? ภิกษุผู้อนุโมทนา ควรปฏิบัติอย่างไร ?

(พระบาลีอธิบายการกรานกฐิน)

สงฺเฆน ญตฺติทุติเยน กมฺเมน กฐินตฺถารกสฺส ภิกฺขุโน ทาตพฺพํ.

สงฆ์พึงให้ผ้ากฐินแก่ภิกษุผู้กรานกฐินด้วยญัตติทุติยกรรม

เตน กฐินตฺถารเกน ภิกฺขุนา ตทเหว โธวิตฺวา วิมชฺชิตฺวา วิจาเรตฺวา ฉินฺทิตฺวา สิพฺเพตฺวา รชิตฺวา กปฺปํ กตฺวา กฐินํ อตฺถริตพฺพํ.

ภิกษุผู้กรานกฐินนั้น พึงซักขยำให้สะอาดแล้ว กะ ตัด เย็บ ย้อม ทำกัปปะแล้ว กรานกฐินให้เสร็จในวันนั้น

สเจ สงฺฆาฏิยา กฐินํ อตฺถริตุกาโม โหติ โปราณิกา สงฺฆาฏิ ปจฺจุทฺธริตพฺพา นวา สงฺฆาฏิ อธิฏฺฐาตพฺพา อิมาย สงฺฆาฏิยา กฐินํ อตฺถรามีติ วาจา ภินฺทิตพฺพา.

ถ้าประสงค์จะกรานกฐินด้วยผ้าสังฆาฏิ พึงถอนผ้าสังฆาฏิผืนเก่าเสีย พึงอธิษฐานผ้าสังฆาฏิผืนใหม่ เปล่งวาจาว่า ข้าพเจ้ากรานกฐินด้วยผ้าสังฆาฏิผืนนี้

สเจ อุตฺตราสงฺเคน กฐินํ อตฺถริตุกาโม โหติ โปราณโก อุตฺตราสงฺโค ปจฺจุทฺธริตพฺโพ นโว อุตฺตราสงฺโค อธิฏฺฐาตพฺโพ อิมินา อุตฺตราสงฺเคน กฐินํ อตฺถรามีติ วาจา ภินฺทิตพฺพา.

ถ้าประสงค์จะกรานกฐินด้วยผ้าอุตราสงค์ พึงถอนผ้าอุตราสงค์ผืนเก่าเสีย พึงอธิษฐานผ้าอุตราสงค์ผืนใหม่ เปล่งวาจาว่า ข้าพเจ้ากรานกฐินด้วยผ้าอุตราสงค์ผืนนี้

สเจ อนฺตรวาสเกน กฐินํ อตฺถริตุกาโม โหติ โปราณโก อนฺตรวาสโก ปจฺจุทฺธริตพฺโพ นโว อนฺตรวาสโก อธิฏฺฐาตพฺโพ อิมินา อนฺตรวาสเกน กฐินํ อตฺถรามีติ วาจา ภินฺทิตพฺพา.

ถ้าประสงค์จะกรานกฐินด้วยผ้าอันตรวาสก พึงถอนผ้าอันตรวาสกผืนเก่าเสีย พึงอธิษฐานผ้าอันตรวาสกผืนใหม่ เปล่งวาจาว่า ข้าพเจ้ากรานกฐินด้วยผ้าอันตรวาสกผืนนี้

เตน กฐินตฺถารเกน ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย อตฺถตํ ภนฺเต สงฺฆสฺส กฐินํ ธมฺมิโก กฐินตฺถาโร อนุโมทถาติ.

ภิกษุผู้กรานกฐินนั้น พึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า ประคองอัญชลีกล่าวอย่างนี้ว่า ภันเต กฐินของสงฆ์กรานแล้ว การกรานกฐินเป็นธรรม ขอท่านทั้งหลาย อนุโมทนาเถิด

(๑๑๔๗.๑) เตหิ อนุโมทเกหิ ภิกฺขูหิ เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย อตฺถตํ อาวุโส สงฺฆสฺส กฐินํ ธมฺมิโก กฐินตฺถาโร อนุโมทามาติ.

ภิกษุผู้อนุโมทนาเหล่านั้น พึงห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า ประคองอัญชลี กล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโส กฐินของสงฆ์กรานแล้ว การกรานกฐินเป็นธรรม เราทั้งหลาย อนุโมทนา

คำอธิบาย

ถามว่า คำว่า **"ภิกษุผู้กรานกฐินนั้น พึงเข้าไปหาสงฆ์"** มีหมายความว่าอย่างไร

ตอบว่า มีความหมายว่า ภิกษุผู้กรานกฐินนั้น เข้าไปหาภิกษุตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป **ที่อยู่รวมกันในที่แห่งเดียวกัน เช่นอยู่ในอุโบสถหลังเดียวกันหรือในศาลาหลังเดียวกันเป็นต้นภายในวัดที่กรานกฐิน**

จบคำอธิบาย

เตน กฐินตฺถารเกน ภิกฺขุนา สมฺพหุเล ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนียา อตฺถตํ ภนฺเต สงฺฆสฺส กฐินํ ธมฺมิโก กฐินตฺถาโร อนุโมทถาติ.

ภิกษุผู้กรานกฐินนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า ประคองอัญชลีกล่าวอย่างนี้ว่า ภันเต กฐินของสงฆ์กรานแล้ว การกรานกฐินเป็นธรรม ขอท่านทั้งหลายอนุโมทนาเถิด

เตหิ อนุโมทเกหิ ภิกฺขูหิ เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย อตฺถตํ อาวุโส สงฺฆสฺส กฐินํ ธมฺมิโก กฐินตฺถาโร อนุโมทามาติ.

ภิกษุผู้อนุโมทนาเหล่านั้น พึงห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า ประคองอัญชลีกล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโส กฐินของสงฆ์กรานแล้ว การกรานกฐินเป็นธรรม เราทั้งหลายอนุโมทนา

คำอธิบาย

ถามว่า คำว่า **"ภิกษุผู้กรานกฐินนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป"** มีหมายความว่าอย่างไร

ตอบว่า มีความหมายว่า ภิกษุผู้กรานกฐินนั้น เข้าไปหาภิกษุตั้งแต่ ๒ รูปขึ้นไป แต่ไม่เกิน ๓ รูป **ที่อยู่รวมกันในที่แห่งเดียวกัน เช่นอยู่ในอุโบสถหลังเดียวกันหรือในศาลาหลังเดียวกันเป็นต้นภายในวัดที่กรานกฐิน**

จบคำอธิบาย

เตน กฐินตฺถารเกน ภิกฺขุนา เอกํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย อตฺถตํ อาวุโส สงฺฆสฺส กฐินํ ธมฺมิโก กฐินตฺถาโร อนุโมทาหีติ.

ภิกษุผู้กรานกฐินนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า ประคองอัญชลีกล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโส กฐินของสงฆ์กรานแล้ว การกรานกฐินเป็นธรรม ขอท่านอนุโมทนาเถิด

เตน อนุโมทเกน ภิกฺขุนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย อตฺถตํ อาวุโส สงฺฆสฺส กฐินํ ธมฺมิโก กฐินตฺถาโร อนุโมทามีติ.

ภิกษุผู้อนุโมทนานั้น พึงห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า ประคองอัญชลีกล่าวอย่างนี้ว่า อาวุโส กฐินของสงฆ์กรานแล้ว การกรานกฐินเป็นธรรม ข้าพเจ้าอนุโมทนา

คำอธิบาย

ถามว่า คำว่า **“ภิกษุผู้กรานกฐินนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง”** มีหมายความว่าอย่างไร

ตอบว่า มีความหมายว่า ภิกษุผู้กรานกฐินนั้น เข้าไปหาภิกษุรูปเดียวที่อยู่ในที่แห่งใดแห่งหนึ่งภายในวัดที่กรานกฐิน

ถามว่า คำว่า **“ภิกษุผู้กรานกฐินนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง”** มีความหมายว่า **ภิกษุอยู่จำพรรษาในอาวาสเดียวกัน ๒ รูป ก็รับกฐินกันได้ กรานกฐินกันได้ มิใช่หรือ ? เพราะว่า ภิกษุ ๑ รูป เป็นผู้กรานกฐิน ภิกษุอีก ๑ รูป เป็นผู้อนุโมทนากฐิน ส่วนอีก ๓ รูป นิมนต์มาจากอาวาสอื่นให้เป็นคณปูรกะ**

ตอบว่า พระบาลีว่า **อตฺถตํ อาวุโส สงฺฆสฺส กฐินํ** แปลว่า อาวุโส **กฐินของสงฆ์กรานแล้ว** มีความหมายว่า **ผ้ากฐินเป็นของสงฆ์ มิใช่ของคณะ มิใช่ของบุคคล** การที่กล่าวว่า สงฆ์มาจากบุคคลและคณะ ผ้ากฐินจึงเป็นของคณะด้วย

เป็นของบุคคลด้วย เป็นการกล่าวที่ไม่ตรงกับพระพุทธดำรัสญัตติทุติยกรรมวาจา **(อิทํ สงฺฆสฺส กฐินทุสฺสํ อุปฺปนฺนํ)** และอาจเป็นการสื่อให้เข้าใจผิดว่า คณะรับกฐินได้ กรานกฐินได้

ดังนั้น คณะภิกษุ คือภิกษุตั้งแต่ ๒ ถึง ๔ รูป ที่จำพรรษาอยู่ในอาวาสเดียวกันหรือในอาวาสอื่นที่ตั้งอยู่ในสีมาเดียวกัน จึงรับกฐินไม่ได้ และกรานกฐินไม่ได้ ไม่จำต้องกล่าวถึงภิกษุที่จำพรรษาอยู่รูปเดียว

ในกรณีที่จะนิมนต์ภิกษุอื่นมาเป็นคณปูรกะให้ครบองค์สงฆ์ ๕ รูปได้นั้น จะต้องเป็นภิกษุที่จำพรรษาในอาวาสเดียวกันหรือในอาวาสอื่นที่ตั้งอยู่ในสีมาเดียวกันเท่านั้น

ถามว่า พระบาลีว่า

สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา (เข้าไปหาสงฆ์)

สมฺพหุเล ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา (เข้าไปหาภิกษุหลายรูป)

เอกํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา (เข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง)

มีความหมายว่า ภิกษุรูปที่กรานกฐินเสร็จแล้ว

เข้าไปหาสงฆ์ ขอให้สงฆ์อนุโมทนาก็ได้ เมื่อสงฆ์อนุโมทนาแล้ว ก็เป็นอันเสร็จพิธีกรานกฐินตามพระพุทธบัญญัติ

เข้าไปหาคณะ ขอให้คณะอนุโมทนาก็ได้ เมื่อคณะอนุโมทนาแล้ว ก็เป็นอันเสร็จพิธีกรานกฐินตามพระพุทธบัญญัติ

เข้าไปหาภิกษุรูปเดียว ขอให้ภิกษุรูปเดียวอนุโมทนาก็ได้ เมื่อภิกษุรูปเดียวอนุโมทนาแล้ว ก็เป็นอันเสร็จพิธีกรานกฐินตามพระพุทธบัญญัติ

ใช่หรือไม่ ?

ตอบว่า **ทั้งใช่และมิใช่**

หากสงฆ์ที่จะต้องร่วมกรานกฐิน มีจำนวน ๑๐ รูป ภิกษุ ๑ รูป เป็นผู้กรานกฐิน ภิกษุอีก ๙ รูป ต้องเป็นผู้อนุโมทนา

ถ้าภิกษุรูปที่กรานกฐินเสร็จแล้ว เข้าไปหาภิกษุ ๙ รูปที่อยู่รวมกันในที่เดียวกัน ขอให้ภิกษุ ๙ รูปอนุโมทนา เมื่อภิกษุ ๙ รูปนั้น อนุโมทนาแล้ว ก็เป็นอันเสร็จพิธี หรือเข้าไปหาภิกษุ ครั้งละ ๔ รูป หรือ ๕ รูป จนครบ ๙ รูป เมื่อภิกษุอนุโมทนา ครั้งละ ๔ รูป หรือ ๕ รูป จนครบ ๙ รูปแล้ว ก็เป็นอันเสร็จพิธี

กรณีนี้ ตอบว่า ใช่ คือเป็นอันเสร็จพิธีกรานกฐินตามพระพุทธบัญญัติ

ถ้าเข้าไปหาภิกษุเพียง ๔ รูป หรือ ๕ รูป ขอให้อนุโมทนา และภิกษุเพียง ๔ รูป หรือ ๕ รูปนั้น อนุโมทนาแล้ว แต่ไม่เข้าไปหาภิกษุที่เหลืออีก ๕ รูป หรืออีก ๔ รูป ขอให้อนุโมทนา

กรณีนี้ ตอบว่า ไม่ใช่ คือไม่เป็นอันเสร็จพิธีกรานกฐินตามพระพุทธบัญญัติ

ถ้าภิกษุรูปที่กรานกฐินเสร็จแล้ว เข้าไปหาภิกษุ ๒ ถึง ๓ รูปที่อยู่รวมกันในที่เดียวกัน ขอให้ภิกษุ ๒ ถึง ๓ รูป อนุโมทนา เมื่อภิกษุ ๒ ถึง ๓ รูปนั้น อนุโมทนาแล้ว ก็เข้าไปหาภิกษุ ๒ ถึง ๓ รูป อื่นอีก จนครบ ๙ รูป เมื่อภิกษุอนุโมทนา ครั้งละ ๒ ถึง ๓ รูป จนครบ ๙ รูปแล้ว ก็เป็นอันเสร็จพิธี

กรณีนี้ ตอบว่า ใช่ คือเป็นอันเสร็จพิธีกรานกฐินตามพระพุทธบัญญัติ

ถ้าเข้าไปหาภิกษุเพียง ๒ รูป หรือ ๓ รูป ขอให้อนุโมทนา และภิกษุเพียง ๒ รูป หรือ ๓ รูปนั้น อนุโมทนาแล้ว แต่ไม่เข้าไปหาภิกษุที่เหลืออีก ๗ รูป หรืออีก ๖ รูป ขอให้อนุโมทนา

กรณีนี้ ตอบว่า ไม่ใช่ คือไม่เป็นอันเสร็จพิธีกรานกฐินตามพระพุทธบัญญัติ

ถ้าภิกษุรูปที่กรานกฐินเสร็จแล้ว เข้าไปหาภิกษุรูปเดียว ขอให้อนุโมทนา เมื่อภิกษุรูปเดียวนั้น อนุโมทนาแล้ว ก็เข้าไปหาภิกษุที่เหลือครั้งละรูป หรือครั้งละหลายรูป จนครบ ๙ รูป เมื่อภิกษุอนุโมทนา ครบ ๙ รูปแล้ว ก็เป็นอันเสร็จพิธี

กรณีนี้ ตอบว่า ใช่ คือเป็นอันเสร็จพิธีกรานกฐินตามพระพุทธบัญญัติ

ถ้าเข้าไปหาภิกษุเพียงรูปเดียว ขอให้อนุโมทนา และภิกษุเพียงรูปเดียวนั้น อนุโมทนาแล้ว แต่ไม่เข้าไปหาภิกษุที่เหลืออีก ๘ รูป ขอให้อนุโมทนา

กรณีนี้ ตอบว่า ไม่ใช่ คือไม่เป็นอันเสร็จพิธีกรานกฐินตามพระพุทธบัญญัติ

อนึ่ง ถ้าภิกษุรูปที่กรานกฐินเสร็จแล้ว เข้าไปหาภิกษุ ๕ รูป เมื่อสงฆ์คือภิกษุ ๕ รูปนั้น อนุโมทนาแล้ว จึงเข้าไปหาภิกษุ ๓ รูป เมื่อคณะคือภิกษุ ๓ รูปนั้น อนุโมทนาแล้ว จึงเข้าไปหาภิกษุ ๑ รูป เมื่อบุคคลคือภิกษุ ๑ รูปนั้นอนุโมทนาแล้ว ก็เป็นอันเสร็จพิธีกรานกฐินตามพระพุทธบัญญัติ เพราะสงฆ์และคณะอนุโมทนา ต้องตามพระบาลีว่า สงฺฆสฺส อนุโมทนาย คณสฺส อนุโมทนาย ปุคฺคลสฺส อตฺถารา สงฺฆสฺส อตฺถตํ โหติ กฐินํ คณสฺส อตฺถตํ โหติ กฐินํ ปุคฺคลสฺส อตฺถตํ โหติ กฐินํ **(เพราะสงฆ์อนุโมทนา เพราะคณะอนุโมทนา เพราะบุคคลกราน จึงเป็นอันว่า สงฆ์กรานกฐิน คณะกรานกฐิน บุคคลกรานกฐิน)**

ถามว่า ตามพระพุทธวิธีกรานกฐิน ภิกษุอยู่จำพรรษารูปเดียวในอาวาสแห่งหนึ่ง ออกพรรษาแล้ว จะนิมนต์ภิกษุ ๔ รูปที่จำพรรษาอยู่ในอาวาสที่ตั้งอยู่ในเขตสีมาอื่นมาเป็นคณปูรกะกรานกฐินได้หรือไม่ ?

ตอบว่า ไม่ได้ เพราะปรากฏหลักฐานดังต่อไปนี้

๑. พระพุทธดำรัสว่า อนุชานามิ ภิกฺขเว วสฺสํ วุตฺถานํ ภิกฺขูนํ กฐินํ อตฺถริตุํ (ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุทั้งหลายผู้จำพรรษาแล้วได้กรานกฐิน)

มีความหมายว่า **ทรงอนุญาตให้สงฆ์กรานกฐินเพื่อจะได้รับอานิสงส์ ๕ ข้อ มิได้ทรงอนุญาตให้สงฆ์กรานกฐินเพื่อภิกษุเพียง ๑ รูป จะได้รับอานิสงส์ ๕ ข้อ แต่ภิกษุอีก ๔ รูป ไม่ได้อานิสงส์** หากว่าภิกษุผู้อยู่จำพรรษารูปเดียวดังกล่าว จะกรานกฐินได้ไซร้ **ก็เป็นอันกรานได้เพียงรูปเดียว** ภิกษุอีก ๔ รูปที่จำพรรษาอยู่ในอาวาสอื่นดังกล่าว ไม่สามารถที่จะอนุโมทนากฐินได้ **เพราะเป็นการอนุโมทนากฐินข้ามเขตสีมาที่ตนจำพรรษา** เมื่อไม่สามารถจะอนุโมทนาได้ ก็เป็นอันไม่ได้กรานกฐิน แม้หากจะได้อนุโมทนาหรือกรานกฐินในอาวาสที่ตนจำพรรษา ก็เป็นเรื่องที่มิได้ทำในเขตสีมาที่ภิกษุรูปเดียวอยู่จำพรรษา **เมื่อภิกษุอีก ๔ รูป ไม่ได้กรานกฐิน ก็ไม่เป็นไปตามพระพุทธดำรัสว่า** วสฺสํ วุตฺถานํ **ภิกฺขูนํ** กฐินํ อตฺถริตุํ ให้**ภิกษุทั้งหลาย**ผู้จำพรรษาแล้วได้กรานกฐิน

๒. พระพุทธดำรัสเป็นต้นว่า เตน กฐินตฺถารเกน ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย อตฺถตํ ภนฺเต สงฺฆสฺส กฐินํ ธมฺมิโก กฐินตฺถาโร อนุโมทถาติ. (ภิกษุผู้กรานกฐินนั้น พึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า ประคองอัญชลีกล่าวอย่างนี้ว่า ภันเต กฐินของสงฆ์กรานแล้ว การกรานกฐินเป็นธรรม ขอท่านทั้งหลาย อนุโมทนาเถิด)

มีความหมายว่า **ภิกษุผู้กรานกฐิน จะต้องเข้าไปหาสงฆ์ คณะ หรือบุคคล เพื่อยืนยันว่า กฐินของสงฆ์กรานแล้ว การกรานกฐินเป็นธรรมคือถูกต้องตรงตามพระพุทธบัญญัติ และขอให้สงฆ์ คณะ หรือบุคคล อนุโมทนารับรองความถูกต้องในการกรานกฐิน** แต่ภิกษุผู้อยู่จำพรรษารูปเดียวดังกล่าว ไม่มีสงฆ์ คณะ หรือบุคคลให้เข้าไปหา เพราะต่างก็ต้องกลับวัดของตนไปเนื่องด้วยไม่มีสิทธิ์ที่จะอนุโมทนา **จึงไม่มีใครเป็นประจักษ์พยานรับรองความถูกต้องในการกรานกฐินของภิกษุผู้อยู่จำพรรษารูปเดียวดังกล่าว การกรานกฐินของภิกษุนั้นจึงไม่เป็น ธมฺมิโก เมื่อไม่เป็น ธมฺมิโก จึงไม่เป็นอันเสร็จพิธีกรานกฐินตามพระพุทธบัญญัติ**

๓. พระบาลีว่า น สงฺโฆ กฐินํ อตฺถรติ น คโณ กฐินํ อตฺถรติ ปุคฺคโล กฐินํ อตฺถรติ สงฺฆสฺส อนุโมทนาย คณสฺส อนุโมทนาย ปุคฺคลสฺส อตฺถารา สงฺฆสฺส อตฺถตํ โหติ กฐินํ คณสฺส อตฺถตํ โหติ กฐินํ ปุคฺคลสฺส อตฺถตํ โหติ กฐินํ (สงฆ์ หาได้กรานกฐินไม่ คณะ หาได้กรานกฐินไม่ แต่บุคคลกรานกฐิน เพราะสงฆ์อนุโมทนา เพราะคณะอนุโมทนา เพราะบุคคลกราน จึงเป็นอันว่า สงฆ์กรานกฐิน คณะกรานกฐิน บุคคลกรานกฐิน)

มีความหมายว่า **แม้ว่าสงฆ์และคณะ จะมิใช่ผู้กรานกฐิน แต่เป็นผู้อนุโมทนา คือเป็นผู้รับรองว่า กฐินของสงฆ์กรานแล้ว การกรานกฐินเป็นธรรมคือถูกต้อง สงฆ์และคณะ จึงเป็นผู้ร่วมกรานกฐินโดยการอนุโมทนา แต่กรณีภิกษุผู้อยู่จำพรรษารูปเดียวดังกล่าว เป็นการกรานกฐินเพียงรูปเดียว**

จึงไม่เป็นไปตามพระบาลีว่า สงฺฆสฺส อนุโมทนาย คณสฺส อนุโมทนาย ปุคฺคลสฺส อตฺถารา สงฺฆสฺส อตฺถตํ โหติ กฐินํ คณสฺส อตฺถตํ โหติ กฐินํ ปุคฺคลสฺส อตฺถตํ โหติ กฐินํ (เพราะสงฆ์อนุโมทนา เพราะคณะอนุโมทนา เพราะบุคคลกราน จึงเป็นอันว่า สงฆ์กรานกฐิน คณะกรานกฐิน บุคคลกรานกฐิน) **เพราะเหตุที่สงฆ์และคณะไม่ได้กรานกฐินโดยการอนุโมทนานั่นเอง**

จบคำอธิบาย

พระบาลี

(๑๑๔๘) สงฺโฆ กฐินํ อตฺถรติ คโณ กฐินํ อตฺถรติ ปุคฺคโล กฐินํ อตฺถรตีติ. น สงฺโฆ กฐินํ อตฺถรติ น คโณ กฐินํ อตฺถรติ ปุคฺคโล กฐินํ อตฺถรตีติ.

ถามว่า สงฆ์กรานกฐิน คณะกรานกฐิน บุคคลกรานกฐิน หรือ ?

ตอบว่า สงฆ์หาได้กรานกฐินไม่ คณะหาได้กรานกฐินไม่ แต่บุคคลกรานกฐิน

หญฺจิ น สงฺโฆ กฐินํ อตฺถรติ น คโณ กฐินํ อตฺถรติ ปุคฺคโล กฐินํ อตฺถรติ สงฺฆสฺส อนตฺถตํ โหติ กฐินํ คณสฺส อนตฺถตํ โหติ กฐินํ ปุคฺคลสฺส อตฺถตํ โหติ กฐินํ.

หากสงฆ์หาได้กรานกฐินไม่ คณะหาได้กรานกฐินไม่ แต่บุคคลกรานกฐิน ก็เป็นอันว่า สงฆ์ไม่ได้กรานกฐิน คณะไม่ได้กรานกฐิน บุคคลได้กรานกฐิน ล่ะสิ

สงฺโฆ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสติ คโณ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสติ ปุคฺคโล ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสฺสตีติ.

ถามว่า สงฆ์สวดปาติโมกข์ คณะสวดปาติโมกข์ บุคคลสวดปาติโมกข์ หรือ ?

น สงฺโฆ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสติ น คโณ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสติ ปุคฺคโล ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสตีติ.

ตอบว่า สงฆ์หาได้สวดปาติโมกข์ไม่ คณะหาได้สวดปาติโมกข์ไม่ แต่บุคคลสวดปาติโมกข์

หญฺจิ น สงฺโฆ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสติ น คโณ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสติ ปุคฺคโล ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสติ สงฺฆสฺส อนุทฺทิฏฺฐํ โหติ ปาติโมกฺขํ คณสฺส อนุทฺทิฏฺฐํ โหติ ปาติโมกฺขํ ปุคฺคลสฺส อุทฺทิฏฺฐํ โหติ ปาติโมกฺขํ.

หากสงฆ์หาได้สวดปาติโมกข์ไม่ คณะหาได้สวดปาติโมกข์ไม่ แต่บุคคลสวดปาติโมกข์ ก็เป็นอันว่าสงฆ์ไม่ได้สวดปาติโมกข์ คณะไม่ได้สวดปาติโมกข์ บุคคลสวดปาติโมกข์ ล่ะสิ

สงฺฆสฺส สามคฺคิยา คณสฺส สามคฺคิยา ปุคฺคลสฺส อุทฺเทสา สงฺฆสฺส อุทฺทิฏฺฐํ โหติ ปาติโมกฺขํ คณสฺส อุททิฏฺฐํ โหติ ปาติโมกฺขํ ปุคฺคลสฺส อุทฺทิฏฺฐํ โหติ ปาติโมกฺขํ.

เพราะความสามัคคีแห่งสงฆ์ เพราะความสามัคคีแห่งคณะ เพราะบุคคลสวด จึงเป็นอันว่า สงฆ์สวดปาติโมกข์ คณะสวดปาติโมกข์ บุคคลสวดปาติโมกข์ ฉันใด

เอวเมว น สงฺโฆ กจินํ อตฺถรติ น คโณ กจินํ อตฺถรติ ปุคฺคโล กจินํ อตฺถรติ สงฺฆสฺส อนุโมทนาย คณสฺส อนุโมทนาย ปุคฺคลสฺส อตฺถารา สงฺฆสฺส อตฺถตํ โหติ กจินํ คณสฺส อตฺถตํ โหติ กจินํ ปุคฺคลสฺส อตฺถตํ โหติ กจินนฺติ.

สงฆ์หาได้กรานกฐินไม่ คณะหาได้กรานกฐินไม่ แต่บุคคลกรานกฐิน เพราะสงฆ์อนุโมทนา เพราะคณะอนุโมทนา เพราะบุคคลกราน จึงเป็นอันว่า สงฆ์กรานกฐิน คณะกรานกฐิน บุคคลกรานกฐิน ฉันนั้นนั่นเอง

จบพระบาลี

* * * * *

<u>คำอธิบาย</u>

ถามว่า เหตุใด สงฆ์ จึงเป็นผู้กรานกฐินโดยการอนุโมทนา ไม่เป็นผู้กรานกฐินโดยการกราน

ตอบว่า เป็นหลักการปกติธรรมดาของโลก เพราะว่า สงฆ์เป็นผู้มอบผ้ากฐินให้ภิกษุเพียง ๑ รูปเป็นผู้กราน คือมอบผ้าให้ภิกษุเพียง ๑ รูปเป็นผู้ครอง สงฆ์จึงเป็นผู้กรานกฐินโดยการอนุโมทนา คือเป็นประจักษ์พยานในการกรานกฐินโดยการอนุโมทนาได้ แต่ไม่อยู่ในฐานะที่จะเป็นผู้กรานกฐินโดยเป็นสยกัตตาคือผู้กระทำเองได้

ถามว่า เหตุใด บุคคลคือภิกษุ ๑ รูป จึงเป็นผู้กรานกฐินโดยการกราน ไม่เป็นผู้กรานกฐินโดยการอนุโมทนา

ตอบว่า เป็นหลักการปกติธรรมดาของโลก เพราะว่า บุคคลคือภิกษุ ๑ รูป เป็นผู้รับมอบผ้ากฐินจากสงฆ์เพื่อเป็นผู้กราน คือเป็นผู้ครอง บุคคลคือภิกษุ ๑ รูปนั้น จึงเป็นผู้กรานกฐินโดยการกราน คือเป็นกัตตาผู้กระทำได้ แต่ไม่อยู่ในฐานะที่จะเป็นประจักษ์พยานในการกรานกฐินให้กับตนเองโดยการอนุโมทนาได้

จบคำอธิบาย

พระบาลี (อุโบสถ)

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ จตฺตาโร ภิกฺขู วิหรนฺติ

(ก็ สมัยนั้นแล ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันอุโบสถ **มีภิกษุอยู่ด้วยกัน ๔ รูป**)

อนุชานามิ ภิกฺขเว จตุนฺนํ ปาติโมกฺขํ อุทฺเทสิตุํ (ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ภิกษุ ๔ รูป สวดปาติโมกข์**)

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ ตโย ภิกฺขู วิหรนฺติ

(ก็ สมัยนั้นแล ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันอุโบสถ **มีภิกษุอยู่ด้วยกัน ๓ รูป**)

อนุชานามิ ภิกฺขเว ติณฺณนฺนํ อญฺญมญฺญํ ปาริสุทฺธิอุโปสถํ กาตุํ

(ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ภิกษุ ๓ รูป ทำปาริสุทธิอุโบสถแก่กัน**)

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ เทฺว ภิกฺขู วิหรนฺติ

(ก็ สมัยนั้นแล ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันอุโบสถ **มีภิกษุอยู่ด้วยกัน ๒ รูป**)

อนุชานามิ ภิกฺขเว ทฺวินฺนํ ปาริสุทฺธิอุโปสถํ กาตุํ

(ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุ ๒ รูป ทำปาริสุทธิอุโบสถ)

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุโปสเถ เอโก ภิกฺขุ วิหรติ

(ก็ สมัยนั้นแล ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันอุโบสถ **มีภิกษุอยู่รูปเดียว**)

อชฺช เม อุโปสโถติ อธิฏฺฐาตพฺโพ โน เจ อธิฏฺฐเหยฺย อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส

(พึงอธิษฐานว่า **วันนี้เป็นวันอุโบสถของเรา** ถ้าไม่อธิษฐาน ต้องอาบัติทุกกฎ)

พระบาลี (ปวารณา)

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุปวารณาย ปญฺจ ภิกฺขู วิหรนฺติ
(ก็ สมัยนั้นแล ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันปวารณา **มีภิกษุอยู่ด้วยกัน ๕ รูป**)
อนุชานามิ ภิกฺขเว ปญฺจนฺนํ สงฺเฆน ปวาเรตุํ
(ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ภิกษุ ๕ รูป ปวารณาเป็นการสงฆ์**)

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุปวารณาย จตฺตาโร ภิกฺขู วิหรนฺติ
(ก็ สมัยนั้นแล ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันปวารณา **มีภิกษุอยู่ด้วยกัน ๔ รูป**)
อนุชานามิ ภิกฺขเว จตุนฺนํ อญฺญมญฺญํ ปวาเรตุํ
(ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ภิกษุ ๔ รูป ปวารณาต่อกัน)**

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุปวารณาย ตโย ภิกฺขู วิหรนฺติ
(ก็ สมัยนั้นแล ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันปวารณา **มีภิกษุอยู่ด้วยกัน ๓ รูป**)
อนุชานามิ ภิกฺขเว ติณฺณนฺนํ อญฺญมญฺญํ ปวาเรตุํ
(ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ภิกษุ ๓ รูป ปวารณาต่อกัน)**

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุปวารณาย เทฺว ภิกฺขู วิหรนฺติ
(ก็ สมัยนั้นแล ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันปวารณา **มีภิกษุอยู่ด้วยกัน ๒ รูป)**
อนุชานามิ ภิกฺขเว ทฺวินฺนํ อญฺญมญฺญํ ปวาเรตุํ
(ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย **เราอนุญาตให้ภิกษุ ๒ รูป ปวารณาต่อกัน**)

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺมึ อาวาเส ตทหุปวารณาย เอโก ภิกฺขุ วิหรติ
(ก็ สมัยนั้นแล ในอาวาสแห่งหนึ่ง ถึงวันปวารณา **มีภิกษุอยู่รูปเดียว**)

อชฺช เม ปวารณาติ อธิฏฺฐาตพฺพํ โน เจ อธิฏฺเฐยฺย อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส
(พึงอธิษฐานว่า **วันนี้ เป็นวันปวารณาของเรา** หากไม่อธิษฐาน ต้องอาบัติทุกกฏ)

พระบาลี (เดาะกฐิน)

(๑๑๔๙) ปกฺกมนนฺติโก กฐินุทฺธาโร

วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา

เอตญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ

กตโม ปลิโพโธ ปฐมํ ฉิชฺชติ.

ปกฺกมนนฺติโก กฐินุทฺธาโร

วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา

เอตญฺจ ตาหํ วิสฺสชฺชิสฺสํ

จีวรปลิโพโธ ปฐมํ ฉิชฺชติ

ตสฺส สห พหิสีมคมนา อาวาสปลิโพโธ ฉิชฺชติ.

ท่านมหากัสสปะถามว่า การเดาะกฐินมีการหลีกไปเป็นที่สุด อันพระสุคตเจ้าผู้เป็นเผ่าพันธุ์พระอาทิตย์ตรัสไว้แล้ว ก็ข้าพเจ้าขอถามท่านถึงการเดาะกฐินนั่น ปลิโพธอย่างไหนขาดก่อน ?

ท่านพระอุบาลีตอบว่า การเดาะกฐินมีการหลีกไปเป็นที่สุด อันพระสุคตเจ้าผู้เป็นเผ่าพันธุ์พระอาทิตย์ตรัสไว้แล้ว ก็ข้าพเจ้า ขอเฉลยท่านถึงการเดาะกฐินตามที่ถามนั่น ปลิโพธในจีวรขาดก่อน ปลิโพธในอาวาสขาดพร้อมกับภิกษุนั้นไปนอกสีมา

(๑๑๕๘) กติ กฐินุทฺธารา **อนฺโตสีมาย** อุทฺธริยนฺติ กติ กฐินุทฺธารา **พหิสีมาย** อุทฺธริยนฺติ กติ กฐินุทฺธารา สิยา อนฺโตสีมาย อุทฺธริยนฺติ สิยา พหิสีมาย อุทฺธริยนฺติ.

ถามว่า การเดาะกฐินเท่าไร เดาะ**ภายในสีมา** ? การเดาะกฐินเท่าไร **เดาะภายนอกสีมา** ? การเดาะกฐินเท่าไร บางอย่างเดาะภายในสีมา บางอย่างเดาะภายนอกสีมา ?

เทฺว กจินุทฺธารา **อนฺโตสีมาย** อุทฺธริยนฺติ อนฺตรุพฺภาโร สหุพฺภาโร. ตโย กจินุทฺธารา **พหิสีมาย** อุทฺธริยนฺติ ปกฺกมนนฺติโก สวนนฺติโก สีมาติกฺกนฺติโก. จตฺตาโร กจินุทฺธารา สิยา **อนฺโตสีมาย** อุทฺธริยนฺติ สิยา **พหิสีมาย** อุทฺธริยนฺติ นิฏฺฐานนฺติโก สนฺนิฏฺฐานนฺติโก นาสนนฺติโก อาสาวจฺเฉทิโก.

ตอบว่า การเดาะกฐิน ๒ อย่าง เดาะ**ภายในสีมา** คือ เดาะในระหว่าง ๑ เดาะพร้อมกัน ๑

การเดาะกฐิน ๓ อย่าง เดาะ**ภายนอกสีมา** คือ การเดาะกฐิน มีการหลีกไปเป็นที่สุด ๑ มีได้ยินข่าวเป็นที่สุด ๑ มีการล่วงพ้นสีมาเป็นที่สุด ๑

การเดาะกฐิน ๔ อย่าง บางอย่างเดาะ**ภายในสีมา** บางอย่างเดาะ**ภายนอกสีมา** คือ การเดาะกฐิน มีการทำผ้าเสร็จเป็นที่สุด ๑ มีตกลงใจเป็นที่สุด ๑ มีความเสียหายเป็นที่สุด ๑ มีความสิ้นหวังเป็นที่สุด ๑

จบพระบาลี

<u>คำอธิบาย</u>

ถามว่า ภิกษุ ๔ รูป หรือ ๓ รูป หรือ ๒ รูป หรือ ๑ รูป ทำอุโบสถได้หรือไม่ อย่างไร ?

ตอบว่า **ตามพระพุทธานุญาต**

ภิกษุ ๔ รูป ทรงอนุญาตให้ทำอุโบสถโดยการสวดปาติโมกข์

ภิกษุ ๓ รูป ทรงอนุญาตให้ทำปาริสุทธิอุโบสถ

ภิกษุ ๒ รูป ทรงอนุญาตให้ทำปาริสุทธิอุโบสถ

ภิกษุ ๑ รูป ทรงอนุญาตให้อธิษฐานอุโบสถ

ถามว่า ภิกษุ ๕ รูป หรือ ๔ รูป หรือ ๓ รูป หรือ ๒ รูป หรือ ๑ รูป ปวารณาได้หรือไม่ อย่างไร ?

ตอบว่า **ตามพระพุทธานุญาต**

ภิกษุ ๕ รูป ทรงอนุญาตให้ปวารณาเป็นการสงฆ์

ภิกษุ ๒ รูป ถึง ๔ รูป ทรงอนุญาตให้ปวารณาเป็นการคณะ

ภิกษุ ๑ รูป ทรงอนุญาตให้อธิษฐานปวารณา

ถามว่า **ภิกษุ ๕ รูป หรือ ๔ รูป หรือ ๓ รูป หรือ ๒ รูป หรือ ๑ รูป กรานกฐินได้หรือไม่ อย่างไร ?**

ตอบว่า เพราะการกรานกฐินเริ่มต้นตั้งแต่พระพุทธดำรัสว่า **เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว กฐินํ อตฺถริตพฺพํ. พยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ** และเพราะพระพุทธดำรัสว่า **อนุชานามิ ภิกฺขเว วสฺสํ วุตฺถานํ ภิกฺขูนํ กฐินํ อตฺถริตุํ** เป็นการทรงอนุญาตให้ภิกษุหลายรูปกรานกฐิน เพราะ ภิกฺขูนํ เป็นพหุวจนะซึ่งหมายถึงภิกษุหลายรูป คือตั้งแต่ ๕ รูปขึ้นไป ดังกล่าวแล้ว ดังนั้น ภิกษุตั้งแต่ ๕ รูปขึ้นไป จึงกรานกฐินได้ **ส่วนภิกษุตั้งแต่ ๑ รูป ถึง ๔ รูป กรานกฐินไม่ได้ หากจะพึงกรานได้ ก็จะพึงทรงอนุญาตไว้โดยนัยเดียวกันกับที่ทรงอนุญาตไว้ในเรื่องอุโบสถและปวารณา** ดังนี้ว่า

อนุชานามิ ภิกฺขเว วสฺสํ วุตฺถานํ จตุนฺนํ ภิกฺขูนํ กฐินํ อตฺถริตุํ

(ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุ ๔ รูป ผู้อยู่จำพรรษาแล้วกรานกฐินได้)

อนุชานามิ ภิกฺขเว วสฺสํ วุตฺถานํ ติณฺณํ ภิกฺขูนํ กฐินํ อตฺถริตุํ

(ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุ ๓ รูป ผู้อยู่จำพรรษาแล้วกรานกฐินได้)

อนุชานามิ ภิกฺขเว วสฺสํ วุตฺถานํ ทฺวินฺนํ ภิกฺขูนํ กฐินํ อตฺถริตุํ

(ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุ ๒ รูป ผู้อยู่จำพรรษาแล้วกรานกฐินได้)

อิทํ เม กฐินทุสฺสนฺติ อธิฏฺฐาตพฺพํ โน เจ อธิฏฺฐเหยฺย อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส

(พึงอธิษฐานว่า ผ้ากฐินผืนนี้ ของเรา หากไม่อธิษฐาน ต้องอาบัติทุกกฎ)

อนึ่ง หากภิกษุจำพรรษารูปเดียวในอาวาสแห่งหนึ่ง มีสิทธิตามพระวินัยที่จะนิมนต์ภิกษุอีก ๔ รูปจากอาวาสอื่นมาเป็นคณปูรกะแล้วกรานกฐินได้จริงๆ ก็จะทรงอนุญาตไว้แล้วเป็นแน่แท้ว่า

อนุชานามิ ภิกฺขเว วสฺสํ วุตฺถสฺส เอกสฺเสว ภิกฺขุสฺส อญฺญสฺมึ อาวาเส วสนฺเต จตฺตาโร ภิกฺขู คณปูรเก กตฺวา กฐินํ อตฺถริตุํ

(ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ภิกษุที่อยู่จำพรรษารูปเดียวนั่นแหละ ทำภิกษุ ๔ รูปที่อยู่ในอาวาสอื่นให้เป็นคณปูรกะกรานกฐินได้)

หากถือว่า ภิกษุจำพรรษารูปเดียวในอาวาสแห่งหนึ่ง สามารถจะนิมนต์ภิกษุอีก ๔ รูปจากอาวาสอื่นมาเป็นคณปูรกะกรานกฐินได้ จะเป็นผู้ที่ได้ชื่อว่าปฏิบัติไม่ตรงตามพระพุทธวิธีกรานกฐิน อย่างน้อย ๓ ประการ คือ

๑. ภิกษุคณปูรกะ ๔ นั้น ไม่มีกรรมสิทธิ์ร่วมในผ้ากฐิน จึงไม่มีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะโหวตให้ผ้ากฐินแก่ภิกษุรูปใด

๒. ภิกษุคณปูรกะ ๔ นั้น ไม่มีสิทธิอนุโมทนาการกรานกฐิน การกรานกฐินจึงยังไม่แล้วเสร็จสมบูรณ์

๓. ภิกษุรูปที่กรานกฐิน ไม่มีภิกษุจำนวนไม่น้อยกว่า ๔ รูป ให้เข้าไปหาเพื่อให้ทำหน้าที่เป็น QC อนุโมทนายืนยันเป็นประจักษ์พยานว่า การกรานกฐิน เป็นธมฺมิโก

ทั้งนี้ เพราะความเป็นคณปูรกะ (หนึ่งในจำนวนสงฆ์) นั้น เป็นโดยตำแหน่ง มิได้เป็นโดยแต่งตั้ง ภิกษุที่จะเป็นคณปูรกะได้ ต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญ คือจำพรรษาอยู่ด้วยกันในเขตอาวาสเดียวกันหรือในเขตอาวาสอันตั้งอยู่ในเขตสีมาเดียวกัน จึงจะมีสิทธิโหวตลงมติให้ผ้ากฐินและรับรองการกรานกฐินได้

ดังนั้น ภิกษุคณปูรกะ ๔ รูป ที่นิมนต์มาจากเขตอาวาสต่างวัดกันหรือจากเขตอาวาสอันตั้งอยู่ในเขตสีมาต่างกัน แม้จะอยู่ในเขตสีมาเดียวกันกับภิกษุรูปที่จะกรานกฐินในขณะที่มีการถวายผ้ากฐิน ก็ไม่ทำให้เกิดคุณสมบัติที่จะทำให้เป็นคณปูรกะโดยตำแหน่งได้

ถามว่า เพราะเหตุใด ในเรื่องกฐิน จึงปรากฏมีพระบาลีว่า **อาวาสปลิโพโธ** (ปลิโพธในอาวาส) กติ กจินุทฺธารา **อนฺโตสีมาย** อุทฺธริยนฺติ กติ กจินุทฺธารา **พหิสีมาย** อุทฺธริยนฺติ กติ กจินุทฺธารา สิยา อนฺโตสีมาย อุทฺธริยนฺติ สิยา พหิสีมาย อุทฺธริยนฺติ (การเดาะกฐินเท่าไร เดาะภายในสีมา ? การเดาะกฐินเท่าไร เดาะภายนอกสีมา ? การเดาะกฐินเท่าไร บางทีเดาะภายในสีมา บางทีเดาะภายนอกสีมา ?)

ตอบว่า เพราะว่า เขตอาวาสหรือเขตสีมา เป็นเขตจำพรรษา **และภิกษุผู้จำพรรษาอยู่ด้วยกันในเขตอาวาสเดียวกันหรือในเขตอาวาสอันตั้งอยู่ในเขตสีมาเดียวกัน จึงจะมีสิทธิกรานกฐินด้วยกันได้ ส่วนภิกษุผู้จำพรรษาในเขตอาวาสต่างวัดกันหรือในเขตอาวาสอันตั้งอยู่ในเขตสีมาต่างกัน ไม่มีสิทธิที่จะกรานกฐินด้วยกันได้ เพราะขาดสิทธิในอานิสงส์กฐินข้อที่ ๕ คือ** โย จ ตตฺถ จีวรุปฺปาโท โส เนสํ ภวิสฺสติ (จีวรที่เกิดขึ้นในอาวาสนั้น จักเป็นของพวกเธอ) **เมื่อขาดสิทธิในอานิสงส์กฐินข้อที่ ๕ ก็เป็นอันขาดสิทธิในผ้ากฐินด้วย เปรียบเสมือนการที่บุคคลไม่มีสิทธิเก็บดอกเก็บผลจากไม้ต้น อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากเหตุคือไม่มีสิทธิในต้นไม้นั้นนั่นเอง**

ถามว่า พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงวางมาติกาคือหัวข้อของการที่จีวรจะเกิดขึ้น (หัวข้อในการได้มาซึ่งจีวร) ไว้ในจีวรขันธกะ ๘ หัวข้อด้วยกัน เรียกว่ามาติกา ๘ คือ

๑.	สีมาย เทติ	ถวายแก่สีมา
๒.	กติกาย เทติ	ถวายตามกติกา
๓.	ภิกฺขาปญฺญตฺติยา เทติ	ถวายในสถานที่จัดภิกษา
๔.	สงฺฆสฺส เทติ	ถวายแก่สงฆ์
๕.	อุภโตสงฺฆสฺส เทติ	ถวายแก่สงฆ์ทั้งสองฝ่าย
๖.	วสฺสํ วุตฺถสฺส สงฺฆสฺส เทติ	ถวายแก่สงฆ์ผู้จำพรรษาแล้ว
๗.	เทติ อาทิสฺส เทติ	ถวายเจาะจง
๘.	ปุคฺคลสฺส เทติ	ถวายแก่บุคคล

ในมาติกา ๘ ข้อนั้น การถวายผ้ากฐิน สงเคราะห์เข้าได้ในมาติกาข้อไหน ?

ตอบว่า สงเคราะห์เข้าได้ในมาติกาข้อ **วสฺสํ วุตฺถสฺส สงฺฆสฺส เทติ ถวายแก่สงฆ์ผู้จำพรรษาแล้ว** เพราะปรากฏพระพุทธดำรัสว่า **อิทํ สงฺฆสฺส กฐินทุสฺสํ อุปฺปนฺนํ (ผ้ากฐินเกิดขึ้นแล้วแก่สงฆ์)**

ถามว่า มาติกาข้อดังกล่านั้น มีวิธีปฏิบัติอย่างไร ?

ตอบว่า มีวิธีปฏิบัติปรากฏตามพระบาลีว่า **วสฺสํ วุตฺถสฺส สงฺฆสฺส เทติ ยาวติกา ภิกฺขู ตสฺมึ อาวาเส วสฺสํ วุตฺถา เตหิ ภาเชตพฺพํ** ที่ชื่อว่า ถวายแก่สงฆ์ผู้จำพรรษาแล้ว คือ **ภิกษุมีจำนวนเท่าใด จำพรรษาอยู่ในอาวาสนั้น ภิกษุเหล่านั้นพึงแบ่งกัน**

ถามว่า **มาติกาข้อว่า** วสฺสํ วุตฺถสฺส สงฺฆสฺส เทติ **ถวายแก่สงฆ์ผู้จำพรรษาแล้ว** มีความหมายว่า **สงฆ์ที่จำพรรษาอยู่ในอาวาสนั้น ต้องแบ่งกัน** ก็เพราะเหตุใด ผ้ากฐินที่อ้างว่าสงเคราะห์เข้าได้ในมาติกาข้อนี้ **สงฆ์จึงพร้อมใจกันมอบถวายแก่ภิกษุรูปเดียวได้ มิเป็นการผิดพระพุทธประสงค์หรือ ?**

ตอบว่า **มิเป็นการผิดพระพุทธประสงค์แต่อย่างใด** เพราะมีพระพุทธบัญญัติว่า ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ สงฺโฆ อิมํ กฐินทุสฺสํ อิตฺถนฺนามสฺส ภิกฺขุโน

ทเทยฺย กฐินํ อตฺถริตุํ. เอสา ญตฺติ. (ถ้าสงฆ์พร้อมแล้ว สงฆ์พึงให้ผ้ากฐินผืนนี้แก่ภิกษุชื่อนี้ เพื่อกรานกฐิน นี้เป็นญัตติ) **และเป็นไปตามพระพุทธประสงค์ เพราะสงฆ์ที่จำพรรษาอยู่ในอาวาสนั้นซึ่งหมายถึงอาวาสเดียวกัน ได้รับภาเชตัพพสิทธิ์หรือกรรมสิทธิ์ร่วมในผ้ากฐินนั้นก่อนแล้ว จึงมีทานสิทธิ์ คือสิทธิ์ที่จะยกส่วนของตนๆ ให้ภิกษุรูปหนึ่งรูปใดเพื่อกรานกฐินได้โดยชอบธรรม**

ถามว่า การกล่าวอ้างที่สรุปความได้ว่า **“ในการกรานกฐินนั้น ภิกษุผู้คณปูรกะ จะเป็นพระต่างวัดและหรือต่างสีมาก็ได้ เพราะไม่ได้ครองผ้ากฐิน จึงไม่ชื่อว่าเป็นผู้กรานกฐิน แต่ภิกษุรูปที่กรานกฐิน เป็นผู้ที่ครองผ้ากฐิน จึงจะต้องเป็นพระในวัดและหรือในสีมาที่ได้รับการถวายผ้ากฐินเท่านั้น” เป็นการกล่าวอ้างที่ขัดแย้งพระพุทธดำรัสหรือหลักนิติธรรม หรือไม่ อย่างไร ?**

ตอบว่า หากจะเปรียบวิธีกรานกฐิน อาจเปรียบได้กับการช่วยกันทำผัดกะเพราหมูสับ คนที่ ๑ แล่หั่นสับเนื้อหมู
คนที่ ๒ ล้างเด็ดใบกะเพรา
คนที่ ๓ ปอกทุบกระเทียมโขลกพริก
คนที่ ๔ ติดเตาแก๊สตั้งกระทะน้ำมัน
คนที่ ๕ นำทุกสิ่งทุกอย่างเทลงในกระทะทำหน้าที่ผัดปรุงแต่งรส

เช่นนี้ ทุกคนชื่อว่ามีส่วนร่วมในการผัดกะเพราหมู่สับ แต่คนที่นำหมูสับและใบกะเพราใส่ลงกระทะผัดจนได้ที่ คนเดียวก็เพียงพอ

หรืออาจเปรียบได้กับกรีฑาวิ่งผลัด 4X100 เมตร ซึ่งแต่ละประเทศที่ได้รับสิทธิให้เข้าร่วมการแข่งขัน จะต้องมีนักกีฬา ๔ คน คือ ไม้ที่ ๑ ไม้ที่ ๒ ไม้ที่ ๓ และไม้ที่ ๔ แต่จะมีเพียงไม้ที่ ๔ คนเดียวที่วิ่งเข้าเส้นชัย หากชนะเลิศ ก็จะได้รับเหรียญทองครบทั้ง ๔ คน เป็นอันว่าทุกคนเป็นผู้ชนะเลิศวิ่งผลัด 4X100 เมตร

นักกีฬา ไม้ที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ เปรียบเสมือนคณปูรกะของนักกีฬาไม้ที่ ๔
นักกีฬา ไม้ที่ ๔ เปรียบเสมือนภิกษุผู้กรานกฐิน

ประเทศของนักกีฬา เปรียบเสมือนอาวาส (วัด) หรือเขตสีมาเป็นที่จำพรรษา

การที่ประเทศได้รับสิทธิให้เข้าร่วมการแข่งขัน เปรียบเสมือนอาวาส (วัด) หรือเขตสีมาเป็นที่จำพรรษา ได้รับการถวายผ้ากฐิน

สัญชาติของนักกีฬา เปรียบเสมือนการอยู่จำพรรษาในอาวาส (วัด) หรือในเขตสีมาที่ได้รับการถวายผ้ากฐิน

การกล่าวอ้างที่สรุปความได้ในคำถามนั้น เทียบได้กับการกล่าวอ้างในเรื่องกรีฑาวิ่งผลัด 4X100 เมตร ดังนี้ว่า “นักกีฬา ไม้ที่ ๑ ไม้ที่ ๒ ไม้ที่ ๓ จะเป็นนักกีฬาจากประเทศไหนสัญชาติใดก็ได้ ไม่จำเป็นที่จะต้องอยู่ในประเทศและมีสัญชาติเดียวกันกับนักกีฬาไม้ที่ ๔ เพราะไม่ได้เป็นผู้ที่วิ่งเข้าเส้นชัย แต่นักกีฬาไม้ที่ ๔ ซึ่งเป็นผู้ที่วิ่งเข้าเส้นชัย จะต้องเป็นนักกีฬาของประเทศที่ได้รับสิทธิเข้าร่วมการแข่งขัน โดยต้องมีสัญชาติเป็นประชากรของประเทศนั้นเท่านั้น” จึงเป็นการกล่าวอ้างที่ขัดแย้งกับหลักนิติศาสตร์นิติธรรมขัดแย้งพระพุทธดำรัสและเป็นการลดทอนความเป็นพระสัพพัญญูของพระสัมมาสัมพุทธะซึ่งเป็นเรื่องที่สมณศากยบุตรต้องสังวรระวังเป็นอย่างยิ่งที่สุด

เรื่องกฐินในชั้นอรรถกถาและฎีกา ผู้เขียนได้วินิจฉัยไว้โดยชัดแจ้งแล้ว ความปรากฏอยู่ในบทความเรื่องพระรูปเดียวกรานกฐินไม่ได้ ทั้งสามบทความ คือฉบับเดือนมกราคม พุทธศักราช ๒๕๖๓ จำนวน ๒ บทความ และฉบับเดือนพฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๖๔

ในพุทธวิธีกรานกฐินทั้งหลายทั้งปวงดังกล่าวมานี้ สิกฺขากาโม ผู้ใฝ่การศึกษา ไม่เข้าใจส่วนใด ปฏิบัติตามไม่ได้ในส่วนไหน โปรดนำปากกามาวงแล้วส่งกลับมาที่ผู้เขียน

จบคำอธิบายพระพุทธวิธีกรานกฐิน โดยประการทั้งปวง

(พระราชบัณฑิต)

๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๗